



# ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ • ΕΤΟΣ ΜΗ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 5 • ΜΑΪΟΣ 1999

# ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

*Γνωρίζοντας τον Θεό*

## 3 ΟΙ ΔΩΡΕΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Εύαγγέλου Δ. Θεοδώρου

## 4-6 ΤΟ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Επισκόπου Ἀρχελώου Εύθυμιου

## 7 ΤΟ ΛΟΓΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΝ ΧΑΣΑΜΕ

Κασσιανῆς Πανουτσοπούλου



## 8-9 Ο ΣΤΑΡΕΤΣ ΖΩΣΙΜΑΣ ΚΑΙ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Καθηγ. Μιχ. Κ. Μακράκη



## 10-11 ΞΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΜΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Ἀρχιμ. Ἡλία Μαστρογιαννόπουλου

## 12-13 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΚΑΤΗΧΗΣΙΝ

Ἀρχιμ. Παύλου Ἰωάννου

## 14-15 Ο ΑΝΑΣΤΑΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΩΣ Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΩΝ ΚΕΚΟΙΜΗΜΕΝΩΝ

Λάμπρου Σκόντζου



## 16-17 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

## 18-20 ΣΤΕΝΑΧΩΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

Καθηγ. Α. Μ. Σταυρόπουλου



## 21-23 ΑΝ ΗΜΟΥΝ ΠΑΠΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΚΩΜΟΠΟΛΗ

Πρωτοπρ. Ἰωάννου Ἀθ. Ἀντωνόπουλου

## 24-26 Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ - Μία και μοναδική

Κωνστ. Π. Παπαθανασίου



## 27-28 Ο «ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΑΕΤΟΣ»

ΠΡΟΒΑΛΛΕΙ ΑΠΟ ΤΗ Ν. ΑΦΡΙΚΗ

Ἰωάννου Γ. Χατζηουρανίου

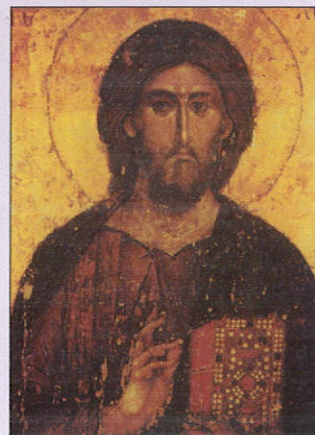
## 29-30 ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἀνδρέα Ν. Παπαβασιλείου



## 31 ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Μ. Μελ.



# ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ

Τηλ. και Fax 72.18.308

<http://www.ecclesia.gr>

## ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

## ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Καισαριανῆς ΓΕΩΡΓΙΟΣ

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

## ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Τακτικό μέλος τῆς Ἑρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας

τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

## ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ

Εὐάγγελος Π. Λέκκος

## ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ἀρχιμ. Μακάριος Φιλοθέου

## ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Ἀρχιμ. Σεραφείμ Καχρυμάνης

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ-

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΒΕΕ

Ἀσκληπιοῦ 80, 114 71 Ἀθήνα

Τηλ. 36.24.728, 36.01.605 - Fax: 36.01.679

web site: [www.papanikolaou.gr](http://www.papanikolaou.gr)



# Οἱ δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στήν Β' ὁμιλία του στήν Ἁγία Πεντηκοστή τονίζει τή σημασία τῆς μεγάλης αὐτῆς ἑορτῆς καί ἐξαιρεῖ τίς δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, λέγοντας, ἐκτός τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Μεγάλα εἶναι, ἀγαπητοί μου, καί ξεπερνοῦν κάθε ἀνθρωπίνη λογική τὰ χαρίσματα, τὰ ὁποία σήμερα (δηλ. κατὰ τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς), τὰ ὁποία χαρίσθηκαν σ' ἐμᾶς ἀπό τόν φιλόθεο Θεό· γι' αὐτό λοιπόν ὅλοι ἀπό κοινοῦ ἄς εἴμεθα χαρούμενοι καί ἄς ἀνυμνήσωμε μέ ἐσωτερικά σκιρτήματα τόν Δεσπότη μας. Ἡ σημερινή ἡμέρα εἶναι ἑορτή καί πανήγυρις. Διότι ὅπως ἀκριβῶς στήν ἀλληλοδιαδοχή τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους καί τῶν κινήσεων (στροφῶν) τῶν οὐρανίων σωμάτων ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἔρχεται μετὰ τήν ἄλλη, ἔτσι λοιπόν καί οἱ ἑορτές στήν Ἐκκλησία, ἀφοῦ ἡ μία διαδέχεται τήν ἄλλη, ὑποδεικνύουν σ' ἐμᾶς τήν μεταξύ τους σχέση. Πρῶτον μέν λοιπόν ἑορτάσαμε τόν Σταυρό, τὸ Πάθος, τήν Ἀνάστασι, μετὰ ταῦτα τήν ἄνοδο στόν οὐρανό (Ἀνάληψι) τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· σήμερα δέ προῖπαντήσαμε αὐτό τὸ ὕψιστον ἐκ τῶν ἀγαθῶν, φθάσαμε σ' αὐτήν τήν μητρόπολι (αὐτό τὸ κύριο κέντρο) τῶν ἑορτῶν, βρεθήκαμε κοντά σ' αὐτόν τόν καρπὸ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Κυρίου. Διότι, λέγει, ἐάν ἐγὼ ἀπέλθω, θὰ σᾶς στείλω ἄλλον Παράκλητον καί δὲν θὰ σᾶς ἀφήσω ὀρφανούς» (Ὁ ἱ. πατήρ παρουσιάζει ἐλευθέρως ἀπὸ μνήμης τὰ χωρία Ἰωάν. ιστ', 7 καί ιδ', 18, προβάλλοντας τήν ἀλήθεια ὅτι ὁ Σωτὴρ εἶναι ὁ κύριος Ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας).

Καί συνεχίζει ὁ Χρυσορρήμων: «Εἶδατε στοργικὴ φροντίδα; Εἶδατε ἀνέκφραστη φιλανθρωπία; Πρὶν ἀπὸ τίς ἡμέρες αὐτὲς ἀνῆλθε στόν οὐρανό, δέχθηκε τόν βασιλικὸ θρόνο, ἔχει καθήσει στὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς καί σήμερα χαρίζει σ' ἐμᾶς τήν ἔλευσι καί παραμονή πλησίον μας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί δι' Αὐτοῦ χορηγεῖ σὲ μᾶς τὰ ἀναρίθμητα οὐράνια ἀγαθὰ. Διότι, πὲς μου, τί ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποία περικλείουν τήν ἰδική μας σωτηρία, δὲν ἔχει χορηγηθῆ σ' ἐμᾶς διὰ τοῦ (Ἁγίου) Πνεύματος; Μὲ τὴ βοήθεια Αὐτοῦ ἀπαλασσοῦμεθα ἐκ τῆς (πνευματικῆς) δουλείας, καλούμεθα εἰς ἐλευθερίαν, ὀδηγοῦμεθα στήν θεία υἰοθεσία καί μεταμορφωνόμαστε πρὸς τὸ καλύτερο μετὰ τὴ βοήθεια ἐκ τῶν ἄνω, ἀποβάλλαμε τὸ βαρὺ καί δυσῶδες φορτίο τῶν ἀμαρτημάτων. Διὰ τοῦ (Ἁγίου) Πνεύματος βλέπομε χορούς (ὁμάδες) ἱερέων, ἔχομε τάξεις διδασκάλων. Ἀπὸ τήν πηγὴ αὐτὴ προέρχονται καί δωρεές ἀποκαλύψεων καί χαρίσματα θαυματουργικῶν ἰάσεων. Καί ὅλα τὰ ἄλλα, ὅσα συνήθως στολίζουν τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, προέρχονται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα».

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου φέρουν στόν νοῦ μας τὰ ἐρωτήματα: Ἄρα γε διαπιστώνουμε στήν προσωπική μας ζωὴ τίς ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ἐχομε τήν ἐσωτερικὴ πληροφορία ὅτι «ἄνωθεν ἀναπλατόμεθα» καί ὅτι στήν προσωπική ζωὴ μας γίνεται αἰσθητόν ὅτι «ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε', 22);

# ΤΟ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

**Σ**τὴ σειρά ἄρθρων μας στὸ περιοδικὸ τοῦτο (1995, ἀριθ. φ. 12-16) καὶ στὰ πλαίσια μιᾶς ποιμαντικῆς ἀσματολογίας, ἀναφερθήκαμε καὶ στὸ θέμα τοῦ ἀγωνιστικοῦ τραγουδιοῦ.

Ἐκεῖ, μεταξύ ἄλλων σημειώνονται καὶ τὰ ἐξῆς: «Σημαντικὸς σταθμὸς στὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τοῦ ποιμαντικοῦ ἄσματος ὑπῆρξε ὁ Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος καὶ ἡ ξενικὴ κατοχὴ πὺν ἀκολούθησε. Οἱ νέες αὐτὲς ἐθνικὲς συνθήκες ἐπηρεάσαν, ὅπως ἦταν φυσικό, καὶ τὸ ἀσματορικὸ μέρος τῆς κατήχησης. Τὰ φυσιολατρικά καὶ θρησκευτικῆς φύσεως ἄσματα τοῦ μεσοπολέμου ἄρχισαν νὰ ἀπονοῦν καὶ τὴ θέση τους νὰ παίρνουν ἄσματα ἀγωνιστικοῦ καὶ ἡρωϊκοῦ περιεχομένου».

## Οἱ ποιμαντικοὶ λόγοι

Στὸ σημερινὸ ἄρθρο, θὰ θέλαμε νὰ ἀναφερθοῦμε στοὺς ποιμαντικούς λόγους, πὺν συνετέλεσαν, ὡστε τὸ χριστιανικὸ ἄσμα νὰ πάρει ἀγωνιστικὸ χαρακτήρα.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐθνικῆς Ἀπελευθέρωσης μέχρι καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα,

1. Ἡ σύγχρονη προσπάθεια τῆς Χώρας μας γιὰ τὴν «ἐνταξή» τῆς στὴν Εὐρώπη εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς μακροχρονῆς διαδικασίας, τῆς ὁποίας οἱ ρίζες ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἀκριβῶς ἐκεῖνη.

στὴ Χώρα μας ἐπικρατοῦσε ἓνα ἔντονο ρεῦμα ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἐξευρωπαϊσμοῦ<sup>1</sup>. Ὅτι ἔφερε τὴ σφραγίδα τοῦ «εὐρωπαϊκοῦ» ἐθεωρεῖτο προοδευτικὸ καὶ σύγχρονο καὶ ὅτι ἦταν ἐλληνικὸ χαρακτηρίζοταν ὡς ἐπαρχιακὸ καὶ ὀπισθοδρομικό. Ἐκτὸς τούτου, τὴν ἴδια αὐτὴ ἐποχὴ, στὴν Εὐρώπη ἐπικρατοῦσαν ὁ Ὁρθολογισμὸς καὶ ἡ Διαφώτιση. Τὰ πνευματικὰ αὐτὰ κινήματα χτυποῦσαν στὴ

ρίζα τους τὸν Χριστιανισμὸ καὶ τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ ὀδηγοῦσαν στὴν ἀπιστία καὶ τὴν ἀθεΐα. Πολλοὶ νέοι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πήγαιναν τότε στὴν Εὐρώπη, κυρίως στὴ Γερμανία καὶ τὴ Γαλλία («εἰς Παρισίους»), γιὰ νὰ σπουδάσουν, ὅπως καὶ σήμερα. Ἐκεῖ γνώριζαν τὸν ὀρθολογισμὸ καὶ τὴν ἀπιστία.

Ὅταν, λοιπὸν, ἐπέστρεφαν στὴν Πατρίδα, γίνονταν κήρυκες τῆς ἄρνησης καὶ τῆς ἀθεΐας. Τὰ «κηρύγματα» αὐτὰ, ὅπως ἦταν φυσικό, ἐπηρεάζαν

ἰδιαίτερα τοὺς Ἑλληνες ὀρθοδόξους νέους, οἱ ὁποῖοι στὶς νεωτεριστικὲς αὐτὲς ἀπόψεις εὐρίσκον ἓνα «ἄλλοθι» γιὰ τὴν ἀπιστία τους καὶ τὴ μὴ συμμετοχὴ τους στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ νέος πὺν τυχὸν θρήσκευε τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ἐθεωρεῖτο καθυστερημένος καὶ ὀπισθοδρομικός καὶ οἱ χριστιανικὲς γενικὰ διδασχὲς χλευάζονταν ὡς «σκουριασμένες ιδέες»!



Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στήν Ἑλλάδα ἀναγκάστηκε νά ἀμυνθεῖ. Καί ἡ πρώτη ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας ἦταν ἀπολογητική. Ἡ Ἐκκλησία, δηλαδή, μέ ἀπολογητικά κείμενα, ἐπιχειρήματα καί ὁμιλίες προσπάθησε νά ἀντικρούσει τὰ δύο αὐτά μεγάλα ρεύματα.

Τὸ ξέσπασμα, ὅμως, τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ἦταν, ἀφενὸς ἐκπληξη γιὰ τοὺς ὀρθολογιστὲς ποὺ διεκέρυτταν τὴν πρόοδο, χωρὶς θρησκεία καί πίστη, καί, ἀφετέρου, εὐκαιρία γιὰ τὴν Ἐκκλησία νά περάσει στήν ἀντεπίθεση. Οἱ πρῶτες, μάλιστα, νίκες τοῦ Στρατοῦ μας στὸ μέτωπο τῆς Ἀλβανίας, αὐξήσε καί ἀναπτέρωσε τὸ ἠθικὸ καί τὸν ἐνθουσιασμὸ στὴ Χώρα μας. Δημιουργήθηκε ἔτσι ἓνα ἡρωϊκὸ ρεῦμα ποὺ ἐκφράσθηκε σύντομα μέ τὸ πολεμικὸ τραγούδι, τὰ περίφημα ἡρωϊκὰ τραγούδια τοῦ πολέμου 40-41. Τὸ ἡρωϊκὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐπῆρεάσε στὴ συνέχεια καί τὰ χριστιανικὰ τραγούδια τῆς ἐποχῆς<sup>2</sup>.



νικὲς νεολαῖες εἶχαν τὴ μεγαλύτερη ἀκμὴ τους, τόσο ἀπὸ ἀποψη ἀριθμοῦ ὅσο καί ἀπὸ ἀποψη ποιότητας. Χιλιάδες νέοι σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα ἄρχισαν νά πλαισιώνουν τὶς τάξεις τῆς χριστιανικῆς νεολαίας. Στὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ συνέβαλε, ἀσφαλῶς, καί τὸ χριστιανικὸ ἀγωνιστικὸ τραγούδι. Μὲ τὸ χριστιανικὸ ἀγωνιστικὸ τραγούδι ἀνατράπηκε τὸ καθεστῶς τοῦ ὀρθολογισμοῦ καί τῆς ἀπιστίας. Τὸ χριστιανικὸ ἀγωνιστικὸ τραγούδι τόνωσε τὸ ἠθικὸ τῶν πιστῶν καί, ιδιαίτερα, τῶν πιστῶν νέων, τοὺς ὁποίους οἱ «μοντέρνες ιδέες» εἶχαν στριμώξει στὸν τοῖχο. Τὸ ἀγωνιστικὸ τραγούδι ἔδωσε φρεσκάδα καί νεανικότητα στὸ σύγχρονο χριστιανικὸ κήρυγμα. Ἐδωσε ιδέες καί ὠραῖα συνθήματα ζωῆς καί ἀγάπη στυς νέους καί ὄχι μόνο. Ἐὰν σήμερα πολλοὶ νέοι θρησκευοῦν καί αὐτὸ φαίνεται φυσιολογικὸ καί σχολιάζεται εὐμενῶς καί ἀπὸ τὸν κοσμικὸ Τύπο, τοῦτο εἶναι καρπὸς τοῦ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος ποῦ, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἐνέπνευσε καί τὸ χριστιανικὸ τραγούδι.

### Οἱ καρποὶ

Τὸ χριστιανικὸ ἀγωνιστικὸ τραγούδι ἔκανε ὄντως θραύση στὸ χῶρο τῆς νεολαίας. Οἱ χριστιανικὲς ιδέες ποὺ γνώριζαν τὴν περιφρόνηση καί τὸν χλευασμὸ ἄρχισαν νά ἀκούγονται καί νά διασαλπίζονται «εἰς τὴν διαπασῶν». Οἱ νέοι δειλὰ δειλὰ στὴν ἀρχὴ καί μέ περισσότερη προθυμία ἀργότερα, ἄρχισαν νά προσέρχονται στὶς διάφορες χριστιανικὲς ὁμάδες νεολαίας. Ἡ περίοδος 1940-60 ἦσαν τὰ χρόνια ποὺ οἱ χριστιανικὲς

### Σύγχρονες προοπτικὲς

Σήμερα, ἡ θρησκευτικὴ τῶν νέων ἔχει ὠριμάσει καί οἱ ἀναζητήσεις τῆς νεολαίας ἀναφέρονται σὲ ὅλο καί πὺ βαθιὲς ἐμπειρίες τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας καί ζωῆς. Οἱ σημερινοὶ νέοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ὀρθόδοξη θεολογία, τὰ πατερικὰ κείμενα, τὶς ἐμπειρίες καί τὰ διώματα τῶν νηπτικῶν πατέρων καί τῶν πατέρων τῆς ἐρήμου. Δὲν πρέπει ὅμως νά λησμονοῦμε ὅτι γιὰ νά φθάσουμε στὸ σημεῖο αὐτὸ, ἔπρεπε νά πέσουν πρῶτα τὰ κάστρα τοῦ ὀρθολογισμοῦ καί τῆς ἀπιστίας. Ὅσοι ζήσαμε στὴν ἀγωνιστικὴ ἐκείνη ἐποχὴ, ἀφενὸς εἴμαστε εὐγνώ-

2. Τὸ ἡρωϊκὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐνέπνευσε ἀργότερα καί τὰ ἀντίστοιχα τραγούδια τοῦ Μ. Θεοδωράκη καί τῶν πολιτικῶν νεολαίων.

Ἡ αγωνιστικότητα εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα  
μέσα στὴν ὁποία πρέπει νὰ ἀναπνέει  
καὶ νὰ ζεῖ ἡ νεολαία.



μονες στὸν Θεὸ γιὰ τὶς ἀλησμόνητες αγωνιστικὲς ἐμπειρίες καὶ διώματα ποὺ μᾶς χάρισε τὸ χριστιανικὸ ἀγωνιστικὸ τραγούδι καί, ἀφετέρου, καμαρώνουμε τὴ σύγχρονη χριστιανικὴ ἑλληνικὴ νεολαία ποὺ μὲ ζῆλο καὶ αἴσθημα εὐθύνης συνηχίζει τὸν καλὸν ἀγώνα.

Ὅσα σημειώθηκαν πρὸ πάνω φανερόνουν τὴ σημασία τοῦ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ νεολαία. Ὅσοι ἐργάζονται γιὰ τὴ νεολαία, ὡς τὸ προσέξουν. Ἡ αγωνιστικότητα εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα μέσα στὴν ὁποία πρέπει νὰ ζεῖ καὶ νὰ ἀναπνέει ἡ νεολαία. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ ἀγωνιστικὸ τραγούδι. Νέος ποὺ δὲν ἔμαθε νὰ τραγουδάει τὰ ἰδανικά του εἶναι ἕνας νεκρὸς νέος. Τὸ ἀγωνιστικὸ τραγούδι ἐμπνέει τὸ νέο καὶ τὸν βοηθάει νὰ μάχεται καὶ νὰ πολεμᾷ στὰ μέτωπα τοῦ «καλοῦ ἀγώνα». Χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀγωνιστικὴ σάλπιγγα, κανεὶς δὲν εἶναι πρόθυμος νὰ ἀγωνιστεῖ καὶ νὰ πολεμήσει.

Βέβαια, ἡ θεματολογία τοῦ χριστιανικοῦ ἀγωνιστικοῦ τραγουδιοῦ πρέπει νὰ διαφοροποιεῖται, ἀνάλογα μὲ τὶς ποιμαντικὲς κάθε φορὰ ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας<sup>3</sup>. Οἱ σύγχρονοι νέοι βομβαρδίζονται ἀπὸ ἕνα σωρὸ ἰδέες, παραστάσεις καὶ καταστάσεις ποὺ εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετες πρὸς τὴν ὀρθόδοξη πίστη καὶ παράδοση. Καὶ οἱ ἰδέες καὶ καταστάσεις αὐτές, σὰν ἕνας σύγχρονος δικτάτορας ἐπιβάλλονται ἀναγκαστικά, μὲ κάθε μέσο, ἰδίως τὰ ΜΜΕ, σὲ ὅλους καὶ ἰδίως τοὺς νέους. Τὸ ἀγωνιστικὸ ὅμως φρόνημα τοῦ χριστιανικοῦ μετώπου δὲν πρέπει νὰ καμφθεῖ. Καὶ τὰ νέα αὐτὰ ρεύματα πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθοῦν μὲ ἀγωνιστικότητα καί... χιοῦμορ<sup>4</sup>. Χρειαζονται, λοιπόν, σύγχρονα τραγούδια γιὰ τὴ χριστιανικὴ νεολαία ποὺ θὰ ἐνισχύουν τὸ ἀγωνιστικὸ φρόνημα.

3. Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ὁ ὕμνος χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία γιὰ ἀγωνιστικὸς σκοποῦς, γιὰ τὴν ἀντιμέτωπιση τῶν αἰρετικῶν ποὺ πρῶτοι αὐτοὶ ἔκαναν χρῆση τῶν ἀσμάτων, γιὰ τὴ διάδοση τῶν ἰδεῶν τους.

4. Εἶναι ἀξιοσημείωτο τὸ παράδειγμα τῶν Ἑλλήνων γελοιογράφων, οἱ ὅποιοι, μὲ τὸ ἀγωνιστικὸ τους χιοῦμορ συμβάλλουν κάθε φορὰ στὴν τόνωση τοῦ ἠθικοῦ φρονήματος, ὅπως αὐτὸ συνέβη στὸν πόλεμο 40-41 καὶ σήμερα, μὲ τὸν ἐγκληματικὸ πόλεμο στὴ Σερβία...



# Τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ τὸν χάσαμε

Τῆς Κασσιανῆς Πανουτσοπούλου

Τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ, δὲν τὸν κάναμε πράξη.  
Δὲν δώσαμε τὰ χέρια οἱ δώδεκα φυλές  
τοῦ Ἰσραήλ.

Δὲν γίναμε ὅλοι μιὰ καρδιά καὶ ἓνας ἄνθρωπος,  
γιὰ νὰ ἔχουμε δυὸ μάτια νὰ βλέπουμε  
δυὸ πόδια γιὰ νὰ περπατᾶμε  
δυὸ χεῖλια γιὰ ν' ἀγαπᾶμε.

Τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ τὸν ξεχάσαμε  
καὶ γίναμε κάθε φυλὴ καὶ ἄλλο χρώμα.  
Κάθε χρώμα κι ἄλλη πατησιά.

Κλείσαμε τὰ σύνορα καὶ ξεμακρύναμε.  
Ἔτσι, ὅποιος ξένος χτυπήσει τὴν πόρτα μας  
καὶ ζητήσῃ ψωμὶ καὶ νερὸ  
εἶναι παρακατιανός, μένει ξένος.

Τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ δὲν τὸν κάναμε πράξη  
καὶ χαθήκαμε.

Τώρα ὁ καθένας ἓνα μαχαίρι στὸ χέρι κρατεῖ  
γιὰ τὸν διπλανό του.

Ὅχι λουλούδια  
γιὰ νὰ φτιάξει  
τῆς ἀγάπης στεφάνι.

Τώρα ἡ ἀμάχη λέει τὸ δικό της τραγούδι.

Κι ἐμεῖς δὲν καταλαβαίνουμε  
πόσο λίγη εἶναι ἡ ζωὴ  
καὶ πόσο ἀτέλειωτο τὸ σκοτάδι.

Τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ  
δὲν τὸν κάναμε πράξη,  
τὸν χάσαμε καὶ χαθήκαμε!

# Ο ΣΤΑΡΕΤΣ ΖΩΣΙΜΑΣ ΚΑΙ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ἡ ΗΘΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ  
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ  
ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Τοῦ καθηγ. κ. ΜΙΧ. Κ. ΜΑΚΡΑΚΗ



Ἡ πρώτη ἐμφάνιση τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ, γιὰ τὸν ὁποῖο κάναμε λόγο στὸ προηγούμενο τεῦχος ὡς «πρότυπο Ρώσου ὀρθόδοξου ἱερομονάχου», γίνεται στοὺς Ἀδελφοὺς Καραμάζοφ, ὅπως εἶδαμε, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κιόλας τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἔργου τοῦ Ντοστογιέφσκι. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ, δηλαδή, πού ὁ νεότερος ἀδελφὸς τοῦ Καραμάζοφ, ὁ Ἀλιόσα, θὰ τὸν συναντήσει στὸ μοναστήρι. Ἦδη στὸ πρῶτο βιβλίο τοῦ ἔργου, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση αὐτὴ τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ, θὰ μιλήσει ὁ συγγραφέας σ' ἓνα ἰδιαίτερο κεφάλαιο (στὸ 5ο) γιὰ τοὺς στάρετς γενικὰ. Καὶ μάλιστα μὲ τέτοια γνώση πού δείχνει τὴν ἐμπειρία του γιὰ τὸ ρωσικὸ μοναχισμό. Μιὰν ἄμεση ἐμπειρία πού τὴν ἀπέκτησε ὁ Ντοστογιέφσκι, ὅπως πιστεύει ὁ Romano Guardini, ὅταν πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἔμεινε ἔξι μῆνες(;) μαζὶ μὲ τὸ μεγάλο του φίλο Βλ. Σολοβιόφ, στὴν περίφημη Μονὴ τῆς Ὀπτινα. Ἔτσι, σύμφωνα μὲ τὴν ἐμπειρία του αὐτὴ καὶ μ' εὐκαιρία τὴ συνάντηση τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ μὲ τὸν Ἀλιόσα, θὰ

«Στάρετς εἶναι αὐτὸς πού σᾶς παίρνει τὴν ψυχὴ σας, τὴ θέλησή σας, στὴ δική του ψυχὴ καὶ στὴ δική του θέληση. Ὅταν ἐκλέγετε ἓνα στάρετς, ἀπαρνιέστε τὴ δική σας θέληση καὶ τὴν παραδίνετε σ' αὐτὸν μὲ πλήρη ὑποταγὴ, μὲ πλήρη αὐταπάρνηση. Αὐτὴ τὴ δοκιμασία, αὐτὴ τὴν τρομερὴ παίδευση γι' αὐταπάρνηση, τὴν ἀποδέχεται κανεὶς θεληματικά, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ νικήσει τὸν ἑαυτό του, νὰ κυριαρχήσει στὸν ἑαυτό του. Ἔτσι πού ὕστερ' ἀπὸ μιὰ ζωὴ ὑποταγῆς ν' ἀποκτήσει ἀπόλυτη ἐλευθερία, ἐλευθερία δηλαδή ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴ μερίδα ὄλων ἐκείνων πού ἔζησαν ὀλόκληρη τὴ ζωὴ τους, χωρὶς νὰ βροῦν τὸν ἀληθινὸ ἑαυτό τους μέσα τους».

Ὁ σοβιετικὸς συγγραφέας Β. Β. Ἐρμίλοφ, στὸ βιβλίο του γιὰ τὸν Ντοστογιέφσκι (1956), μὲ ἀφορμὴ τὰ παραπάνω λόγια του γιὰ τοὺς στάρετς, τὸν κατηγορεῖ γιὰ τὴν «ἀπέχθειά» του πρὸς τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ φτάνει στὸ αὐθαίρετο συμπέρασμα πὼς αὐτὸς πού ὑπῆρξε ὁ μεγαλύτερος θιασώτης τῆς ἐλευθερίας, καταλήγει στὴν πραγματικότητα νὰ προτιμήσει τὴ δουλεία. Γι' αὐτὸ κι ἐκφράζει τὴν ἀπορία του, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ καταλάβει, πὼς «οἱ ἰδέες αὐτὲς ἀνήκουν σ' ἓνα συγγραφέα πού κατηγορη-



ὀρίσει τὸ βασικὸ ρόλο τῶν στάρετς, στὸ πέμπτο κεφάλαιο πού ἔχει τὸν ὁμώνυμο τίτλο «Οἱ στάρετς», μὲ τὰ παρακάτω λόγια:



σε τὸ σοσιαλισμὸ ὅτι καταπιέζει τὴν προσωπικότητα!». Δυστυχῶς ὁ Ἑρμίλοφ, παραβλέποντας τὴ στέρηση τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τὸ Μαρξισμὸ ὡς δική του ἰδεολογία, δὲν μπόρεσε ποτε νὰ καταλάβει τὴ χριστιανικὴ σημασία τῆς ὑποταγῆς ἢ τῆς ὑπακοῆς. Αὐτὸ πού χαρακτήρισε ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὡς δουλεία καὶ πού δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητα παρὰ ἐλευθερία, ἢ πιὸ μεγάλη ἐλευθερία (Ρωμ. α' 1, στ' 18, 19, 22).

Γενικὰ στὸ θέμα τῆς ἐλευθερίας πού τὴν συνδέει μὲ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Ντοστογιέφσκι εἶναι ἐπηρεασμένος τόσο ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴ διδασκαλία ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴ σοφία. Ὅπως τὸ Εὐαγγέλιο (Μάρκ. ν' 34-35), ἔτσι κι αὐτὸς διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει ν' ἀπαρνηθεῖ τὸν ἑαυτό του, τὴ θέλησή του δηλαδή. Καί, ὅπως οἱ ἀσκητικοὶ Πατέρες, διδάσκει ἀκόμα ὅτι ἡ ἀπάρνηση αὐτὴ εἶναι «νέκρωσις μελῶν ἐν ζωῇ διανοία» (Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, Λόγος Δ', γ'). Εἶναι «ἡ σταύρωσις τοῦ σώματος... ἐκ τῆς ἐλευθερίας τῶν παθῶν» (Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Λόγος ΙΣΤ'). Γιατί, πραγματικά, ἡ παράδοση τοῦ ἀνθρώπου στὰ πάθη του εἶναι ἡ χειρότερη δουλεία, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ κυριαρχία του πάνω σ' αὐτά, ἡ μεγαλύτερη ἐλευθερία. Σύμφωνα μὲ τὸν Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα, «τὸ ὑποπεσεῖν καὶ παραχωρῆσαι τοῖς πάθεσιν ἐσχάτη δουλεία, ὡσπερ ἀμέλει τὸ κρατεῖν τούτων ἐλευθερία μόνη» (Στρωματεῖς Β', ΧΧΙΙΙ).

Ὅπως βλέπουμε, λοιπόν, ὁ Ντοστογιέφσκι συμφωνεῖ ἀπόλυτα μὲ τὸν Κλήμεντα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς, ὅταν λέει σ' ἕναν ἄπιστο φοιτητὴ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Πετρούπολεως, τὸν Α. Α. Ζελενένσκι, πού ἔγινε πιστὸς ὕστερ' ἀπὸ μιὰ συζήτησή του μὲ τὸ διάσημο συγγραφέα: «Στὴν ἐποχὴ μας ἐξισώνουν –τοῦ λέει– τὴν ἐλευθερία μὲ τὴν ἀποχαλίνωση τῶν παθῶν, ἐνῶ ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία βρίσκεται στὴν κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὸν ἑαυτό του καὶ στὴ θέλησή του. Ἔτσι πού στὸ τέλος νὰ μπόρῃ ν' ἀποκτήσει ὁ ἄνθρωπος ἠθικὴ τελείωση καὶ νὰ γίνῃ ἀληθινὸς κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του».

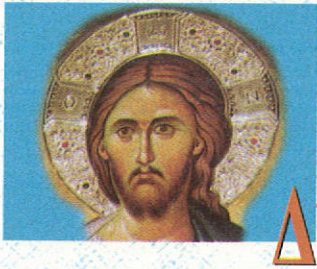
Ἡ κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὸν ἑαυτό του, ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ διάφορα πάθη του εἶναι ἐλευθερία, λύτρωση ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Λύτρωση, σωτηρία, πού ἔφερε ὁ Χριστὸς στὸν κόσμον μὲ τὴ θυσία του πάνω στὸ Σταυρὸ καὶ τὴν Ἀνάστασή του. Ἡ λύτρωση αὐτὴ ὡς πνευματικὴ ἀνάσταση εἶναι συνάμα ἀναγέννηση σὲ μιὰ νέα ζωὴ. Γιατὶ «ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ πνεύματος –σύμφωνα μὲ τὸν ἰδαννοαμερικανὸ φιλόσοφο George Santayana– πραγματοποιεῖται μὲ τὴν ἀνάσταση ἢ τὴν ἀναγέννηση». Ἀπὸ πνευματικὴ πλευρὰ ἡ ἀνάσταση ταυτίζεται μὲ τὴν ἀναγέννηση. Ἡ ἐλευθερία, λοιπόν, ἡ ἀπαλλαγὴ (λύτρωση) ἀπὸ τὰ διάφορα πάθη εἶναι, ὅπως λέει ὁ Ντοστογιέφσκι μὲ τὸ στόμα τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ, «ἡ ἠθικὴ ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴ δουλεία στὴν ἐλευθερία καὶ στὴν ἠθικὴ τελείωση».



Ὁ Ντοστογιέφσκι τὸ 1872 (ἔργο τοῦ Πέτροφ)

Εἶναι ἡ πνευματικὴ ἀνάσταση ἢ ἠθικὴ ἀναγέννηση πού δοκίμασε κι ὁ ἴδιος ὁ στάρετς πρὶν γίνῃ μοναχός, μὲ ἀφορμὴ μιὰ μονομαχία πού συντέλεσε στὴ μεταστροφή του ἀπὸ τὴν προηγουμένη ἔκλυτη ζωὴ του ὡς ἀξιωματικοῦ στὸ ρωσικὸ στρατό. Ἀλλὰ γιὰ τὴ μεταστροφή του αὐτὴ, ὅπως τὴν ἀφηγήθηκε ὁ ἴδιος καὶ τὴν κατέγραψε ὁ μαθητὴς του Ἀλιόσσα, θὰ μιλήσουμε ἰδιαιτέρως στὸ ἐπόμενο τεῦχος.

# ΕΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΜΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ



Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Ἡλία Μαστρογιαννόπουλου

Ἐρχόμαστε τώρα σὲ μερικά ἐπίσημα κείμενα ποῦ ἀφοροῦν τὰ λειτουργικά θέματα καὶ δίνουν σχετικὲς κατευθύνσεις.

Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1994 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ὁμιλῶν στὴν Σύναξη τῶν Ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐτόνισε μεταξύ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς πρακτικὰ σημεῖα γιὰ μιὰ ὀρθότερη ὀρθόδοξη λατρεία:

α) Κατάργηση κατὰ τὸ δυνατόν τῶν ἠλεκτρικῶν κανδηλιῶν, τοῦ διακοσμητικοῦ τούτου ψεύδους, τὸ ὁποῖον ἀλλοιώνει τὸ εὐχαριστιακὸν γεγονός.

β) Περιορισμὸς κατὰ τὸ δυνατόν τῶν μικροφωνικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ διακριτικὴ χρῆση αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴν ἐξαφανίζεται ἡ κατάνυξη.

γ) Ἐκτίμηση καὶ ἀναβάθμιση τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θησαυροῦ τῆς λατρείας μας.

δ) Μελέτη τοῦ προβλήματος τῆς «μυστικῆς ἀναγνώσεως» τῶν εὐχῶν, πράγμα τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκη κάποιος ἀναθεωρήσεως, διότι τὸ «μυστικῶς» δὲν ταυτίζεται μὲ τὸ σιωπηρῶς.

Ὁ Πατριάρχης κατέληξε ὅτι «ἡ ὀρθὴ λατρεία θὰ ἀποκαταστήσῃ σωστὰς ἐνορίας, κοινότητας προσωπικῶν σχέσεων, ὅπου κοινωνεῖται ἡ ζωὴ. Δὲν προσφέρεται ἀπλῶς ἐν θρησκευτικῶν θέαμα ἢ ἀκρόαμα, ἀλλὰ πραγματοποιεῖται τρόπος ὑπάρξεως, γεγονός κοινωνίας τῆς ζωῆς».

Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1996 στὴν Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξετάσθη καὶ τὸ θέμα τῆς λειτουργικῆς εὐταξίας. Εἰσηγητὴς ἦταν ὁ Μητροπολίτης Θήρας Παντελεήμων, ὁ ὁποῖος ἐτόνισε ὅτι «εἶναι ἀνάγκη, ὠρισμένα πράγματα στὸν χῶρο τῆς Θ. Λατρείας, ἀφοῦ ἐρευνηθοῦν καὶ μελετηθοῦν μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ ὑπευθυνότητα, νὰ βελτιωθοῦν. Εἶναι ἀνάγκη. Χρειαζέται μιὰ λειτουργικὴ ἀναγέννηση, ποῦ θὰ

βοηθήσῃ τὸν σημερινὸ ἄνθρωπο... αὐτὸν ποῦ θέλει καὶ ἀγωνίζεται νὰ ζῆ σωστὰ τὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας».

Ἀπὸ τὰ 35 σημεῖα ποῦ ἐτόνισε ὁ Σεβασμιώτατος ὑπογραμμίζουμε τέσσερα:

α) Πρέπει νὰ παραλείπεται ἡ μνημόνευση πολλῶν ὀνομάτων κατὰ τὴν Μεγάλῃ Εἴσοδο.

β) Οἱ εὐχὲς τῆς λειτουργίας δὲν πρέπει νὰ λέγονται μυστικά, ἀλλὰ νὰ ἀκούωνται ἀπὸ τοὺς παρευστώτες.

γ) Ἄντὶ νὰ ψάλλεται ἓνα μακρόσυρτον Κοινωνικόν, θὰ ἦτο καλύτερον νὰ ψάλλεται ἓνας ὠραῖος ψαλμὸς.

δ) Τὸ καλυμμαύχιον δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, διότι δὲν εἶναι ἄμφιον.

Καὶ κατέληξε ὁ Σεβασμιώτατος ἀναφέροντας μιὰ ἐπιστολὴ καθηγητοῦ τῆς λειτουργικῆς, ὁ ὁποῖος περιγράφει μιὰ ἀρχιερατικὴ λειτουργία στὴ Βόρειο Ἑλλάδα, ὅπου «οἱ ἀναγνώσεις τῶν εὐχῶν εἰς ἐπήκοον τοῦ πληρώματος καὶ μὲ ἄμεση καὶ σωστὴ σύνδεση μὲ τὶς καταληκτικὰς ἐμφωνήσεις... εἶχαν εὐρύτητα εὐμενῆ ἀπήχηση στοὺς ἀκαδημαϊκοὺς μας κύκλους, ἀφοῦ ἔτσι διαπιστώνεται ἡ σταδιακὴ ἐπανασύνδεση τῶν σχέσεων μεταξύ ποιμανούσης Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας».

Τὸ τρίτο κείμενο ποῦ θὰ ἀναφέρουμε ἐδῶ εἶναι ἡ πρόσφατη ἐγκύκλιος τοῦ Μακαριωτάτου κ. Χριστοδούλου τὸν περασμένο Ὀκτώβριο πρὸς τοὺς κληρικοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. «Ὅταν λέμε “λειτουργικὴ ἀνανέωση”, γράφει ὁ Προκαθήμενος, ἐννοοῦμε δύο τινά. Πρῶτον μὲν τὴν οὐσιαστικὴ καὶ αὐθεντικὴ τήρηση τῆς παραδοσιακῆς μας λειτουργικῆς τάξεως καὶ δεύτερον τὴν διευκόλυνση τῆς οὐσιαστικῆς συμμετοχῆς στὴ θεία λατρεία μας περισσοτέρων πιστῶν».

Στὰ συγκεκριμένα σημεῖα ἡ ἐγκύκλιος ὑπογραμμίζει παρόμοια μὲ τὰ προηγούμενα κείμενα:

α) Ἀνάγνωση τῶν εὐχῶν εἰς ἐπήρσον τῶν πιστῶν.  
β) Ἀπαγγελία τοῦ Πιστεύω καὶ τοῦ Πάτερ ἡμῶν ἀπὸ ὅλο τὸ ἐκκλησίασμα.

γ) Ἀνάγνωση τοῦ Ἀποστόλου χωρὶς ἐπιτηδευμένο μέλος, χωρὶς περίτεχνα μελωδικὰ ἀκούσματα.

δ) Ἡ Μετάληψη τῶν πιστῶν νὰ γίνεται στὴν κατάλληλη ὥρα καὶ ἀπὸ τὴν κατάλληλη θέση, χωρὶς νὰ παραβιάζεται ὁ κεντρικὸς ἄξων τῆς Θ. Λειτουργίας.

ε) Ἀποφυγὴ κατὰ τὸ δυνατόν τῶν ἠλεκτρικῶν κανδηλιῶν καὶ τῶν πολλῶν μεγαφῶνων.

Εὐτυχῶς ὠριμάζει σὺν τῷ χρόνῳ τὸ φρόνημα ὅτι χρειάζεται μιὰ ἐνσυνείδητη βίωση τῆς λατρείας, κατανόηση τοῦ σκοποῦ της καὶ περισσότερη συμμετοχὴ στὸ μεγάλο αὐτὸ γεγονός. Τόσον οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς ὅσον καὶ οἱ θεολογικὲς σχολὲς ἀντιλαμβάνονται ὅτι τὴ λειτουργία πρέπει νὰ τὴν ζήσουμε, νὰ τὴν κάνουμε κτῆμα μας καὶ ζωὴ μας καὶ νὰ μὴν εἶναι ἀπλῶς παθητικὸ ἀκρόαμα ἢ θέαμα. Ἄς εὐχόμεστε διακαῶς νὰ συντελέσουν ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι παράγοντες γιὰ τὴν εὐδόωση τοῦ μεγάλου αὐτοῦ σκοποῦ.

\*\*\*

Εἶναι εὐχάριστο ὅτι στὴν ὅλη αὐτὴ προσπάθεια λειτουργικῆς διαφώτισεως βοηθεῖ καὶ ὁ ἐκδοτικὸς τομεύς. Ἔτσι ἐκδίδονται καὶ ἐπανεκδίδονται λειτουργικὰ ἐγκόλπια, ἄλλα μὲ σχόλια καὶ ἄλλα μὲ ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ.

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἔχει ἐκδώσει τὶς τρεῖς Λειτουργίες (Χρυσόστομου, Βασιλείου καὶ Ἰακώβου). Ἡ ἀδελφότης «Ζωὴ» καὶ ἡ Ἀδελφότης «Σωτὴρ» παρομοίως.

Πολὴ ὠραία καὶ εἰκονογραφημένα εἶναι τὰ ἐγκόλπια τῆς Λειτουργίας τοῦ Χρυσόστομου ποὺ ἔχουν ἐκδώσει ἀφ' ἑνὸς ὁ καθηγητὴς Ἰ. Κογκούλης μὲ τοὺς συνεργάτες του (ἐκδοση Ο.Χ.Α. Λυδία, Θεσσαλονίκη 1989) καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐνορία Ἁγίας Τριάδος Ἁγίου Νικολάου Κρήτης (1996) μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Μητροπολίτου Πέτρως Νεκταρίου καὶ ἐπιμέλεια τοῦ π. Εὐαγγέλου Παχυγιαννάκη.

Ἄς θυμηθοῦμε ἐδῶ καὶ μιὰ ἄλλη ἐκδοτικὴ πρωτοβουλία. Οἱ ἐκδόσεις «Τῆνος» ἀνατύπωσαν μετὰ ἀπὸ δυὸ αἰῶνες τὴν «Ἐξηγησὶ τῆς Θείας Λειτουργίας», σὲ δεκαπεντασύλλαβους στίχους, τοῦ λογίου ἀγιορείτου μοναχοῦ Καισαρίου Δαπόντε,

ποὺ εἶχε ἐκδοθεῖ στὴ Βιέννη τὸ 1795. Ἦταν μιὰ χαριτωμένη προσπάθεια γιὰ προσέγγιση στὸ λαὸ τῆς περιόδου τῆς τουρκοκρατίας.

Ἀλλὰ ἡ σπουδαιότερη ἐκδοση ἐν προκειμένῳ εἶναι αὐτὴ ποὺ ἔγινε τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Σίμωνος Πέτρως. Εἶναι τὰ τεύχη Ἱεροδιακονικόν, Ἱερατικόν, Συλλειτουργικόν (γιὰ τὸν ψάλτη) καὶ Προεστωτικόν (γιὰ τὸν προεστῶτα). Τέσσερα τεύχη πολὺ ἐπιμελημένα καὶ σὲ καλλιτεχνικὴ ἐμφάνιση (δίχρωμα), ἀλλὰ πρὸ πάντων σὲ ἐπιμέλεια τοῦ κειμένου χάρι καὶ στὴν ἐπίβλεψη καὶ συνεργασία τοῦ καθηγητοῦ Ἰ. Φουντούλη.

Μακάρι ὅλες αὐτὲς οἱ καλὲς προσπάθειες νὰ εὐλογηθοῦν πλουσίως ἀπὸ τὸν ἐν Οὐρανοῖς Μέγαν Ἀρχιερέα καὶ νὰ ἀποδώσουν ἀφθονοὺς καρπούς\*.

(Τέλος)

\* Μνήμη καὶ λήθη στὴ Θεία Λειτουργία, Ἀθήνα 1989



# ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΚΑΤΗΧΗΣΙΝ

Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. ΠΑΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ  
Γραμματέως τῆς Σ.Ε. Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος

**Σ**ήμερον ἔχομεν τρεῖς βαθμίδας Κατηχήσεως, τοῦ Κατωτέρου, τοῦ Μέσου καὶ τοῦ Ἀνωτέρου Κατηχητικοῦ αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰ παιδιὰ τῆς Στοιχειώδους, Γυμνασιακῆς καὶ Λυκειακῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐν τούτοις πολλάκις ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ λαός μας εἶναι ἀκατήχητος καὶ δὴ σὲ σημαντικότερα θέματα πίστεως.

Ἔχει διαπιστωθεῖ ὅτι αὐτὸς ὁ ἐννεαετῆς κύκλος κατηχήσεως δὲν ἀποδίδει οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα. Συνήθως ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἴδια θέματα, ἐνῶ δὲν φαίνεται σαφῆς ὁ στόχος, μὲ ἀποτέλεσμα τὰ παιδιὰ νὰ κουράζονται καὶ νὰ μὴ συμμετέχουν.

Ἡ μακροχρόνια διακονία μου εἰς τὸ κατηχητικὸν ἔργον –κατὰ τὰ 27 ἔτη τῆς ἱερατικῆς μου ζωῆς θεώρησα πρωταρχικόν μου καθῆκον τὴν κατήχησιν τῶν παιδιῶν καὶ οὐδέποτε ἐκχώρησα τὴν κατηχητικὴν εὐθύνην εἰς λαϊκοὺς – μὲ ὠδήγησε εἰς μερικὰς διαπιστώσεις.

1. Θὰ πρέπει νὰ διακρίνουμε τὴν κατήχησιν ἀπὸ τὴν ἐν γένει ζωὴν τῶν νέων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

2. Ἡ κατήχησις θὰ πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ συγκεκριμένον περιεχόμενον καὶ νὰ προσφέρεται εἰς ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα.

3. Θὰ πρέπει νὰ ὀργανώσωμεν τὴν ζωὴν τῶν νέων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καθόσον ἄλλο εἶναι ἡ κατήχησις καὶ ἄλλο ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ ἡ καλλιέργεια αὐτῆς. Ἀναμφισβητήτως ἡ ὀρθὴ πίστις εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἀσφαλῶς ἡ κατήχησις εἶναι ἡ βάση καὶ τὸ θε-

μέλιον, ἀλλὰ ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἐνῶ προϋποθέτει τὴν κατήχησιν δὲν ἐξαντλεῖται εἰς αὐτήν.

4. Τὰ παιδιὰ τοῦ δημοτικοῦ Σχολείου θὰ πρέπει νὰ παρακολουθήσουν τὸν ἑορταστικὸν κύκλον τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ γνωρίσουν, καὶ ὄχι μόνον γνωσιολογικῶς, «**τί σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει...**». Αἱ Δεσποτικαὶ καὶ Θεομητορικαὶ ἑορταὶ καθὼς καὶ αἱ ἑορταὶ τῶν Ἁγίων τῶσων τῶν γνωστῶν ὅσον καὶ τῶν ἀγνώστων, φρονῶ ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὸ βασικὸν περιεχόμενον τῆς προσφορᾶς.

5. Εἰς τὰ παιδιὰ τοῦ Γυμνασίου θεωρῶ ἀπαραίτητον νὰ δοθῇ μιὰ σαφῆς κατήχησις ἡ ὁποία οὐσιαστικῶς θὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν κατήχησιν τὴν ὁποίαν ἐδέχθησαν κατὰ τὸ Βάπτισμα. Θὰ πρέπει μὲ σαφήνεια νὰ ἐπιλέξωμεν τί ἀκριβῶς θέλωμε νὰ μάθῃ τὸ παιδί ὥστε νὰ εἶναι ὀλοκληρωμένη ἡ ἐξ ἀκοῆς πίστις αὐτοῦ. Κατὰ τὴν περιόδον αὐτὴν θὰ πρέπει νὰ ὀλοκληρωθῇ ἡ κατήχησις καὶ παραλλήλως θὰ πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ ἡ λειτουργικὴ ἐμπειρία τῶν παιδιῶν. Ἡ Θεία Λειτουργία θὰ πρέπει νὰ γίνῃ κάτι τὸ πολὺ οἰκτεῖον εἰς αὐτά.

6. Τὰ παιδιὰ τοῦ Λυκείου καθὼς καὶ οἱ ἀπόφοιτοι καλοῦνται πλέον νὰ ζήσουν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ὀργανώσωσιν τὴν ζωὴν των εἰς αὐτήν, νὰ χαροῦν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς τὴν ζωὴν τῆς ζωῆς των καὶ ἐντὸς αὐτῆς νὰ προβληματισθοῦν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσωσιν καὶ τὰ προβλήματα τῆς ἡλικίας των.

Ἡ ζωὴ των εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐνορίαν των, δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐξαντλεῖται εἰς ἓνα μάθημα τύπου ἀνωτέρου κατηχητικοῦ.

Ἀσφαλῶς τὸ πεδῖον καὶ τῶν προβλημάτων, ἄρα καὶ τῶν συζητήσεων, εἶναι εὐρύτατον, ἀλλὰ εἶναι σημαντικὸν αἱ ἀπαντήσεις νὰ μποροῦν νὰ λαμβάνωνται καὶ ἐκ τῶν διωμάτων τὰ ὁποῖα βιώνει ὁ νέος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἴσως θὰ πρέπη νὰ τολμήσωμεν τὴν συγκρότησιν **Συμβουλίου Νεότητος** εἰς ἐκάστην Ἐνορίαν –πειραματικῶς εἰς τὴν ἀρχήν– τὸ ὁποῖον θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ νέους ἀνθρώπους καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἀσφαλῶς τοῦ ποιμένος νὰ ὀργανώσουν τὴν ζωὴν τῶν καὶ ἄρα καὶ τὴν ζωὴν τῶν νέων εἰς τὴν Ἐνορίαν τῶν. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια ἀντιλαμβάνονται τὸν ρόλον τῶν ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθύνην τῶν ἑναντι τῶν νέων εἶναι συνήθως ἀποκαρδιωτικός.

Εἰς τὰ παιδιά τοῦ Λυκείου καὶ τοὺς ἄλλους νέους θὰ πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἐν σχέσει καὶ μὲ τὰ προβλήματα τῶν.

7. Ἐνα θέμα τὸ ὁποῖον χρήζει ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μερίμνης εἶναι ἡ λειτουργία τοῦ **Πνευματικοῦ Κέντρου**. Τὸ Πνευματικὸν Κέντρον δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐξαντλήται εἰς ἓνα ἄθροισμα δραστηριοτήτων, προκειμένου νὰ ἀπασχολήσωμεν τὰ παιδιά, ἀλλὰ νὰ γίνῃ ὁ ζωτικὸς χῶρος τῶν, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ζήσουν ὅλην τὴν ζωὴν τῆς ἐνορίας. Τὸ Φιλόπτωχον Ταμεῖον π.χ. δὲν θὰ πρέπει νὰ θεωρῆται μόνον ὁ χῶρος δραστηριοποιήσεως τῶν γυναικῶν. Μὲ τὸν ἀνθρώπινον πόνον, μὲ τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα θὰ πρέπει νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν καὶ οἱ νέοι ἄνθρωποι. Ἄλλωστε τὰ προβλήματα δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικά, εἶναι προβλήματα πρωτίστως πνευματικὰ καὶ ψυχολογικὰ εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ζωντανὴ παρουσία τῶν νέων θὰ μποροῦσε νὰ προσφέρῃ πολὺ περισσότερον.

8. Ἡ προσωπικὴ ἐμπειρία μὲ ἐδίδαξεν ὅτι ἡ θέσις τοῦ ποιμένος ὡς κατηχητοῦ εἶναι ἀναντικατάστατος καὶ ἡ ἐκχώρησις αὐτῆς τῆς εὐθύνης ἐλαφρῶ τῇ καρδίᾳ ἀκόμη καὶ εἰς ἱκανωτάτους καὶ εὐλαβεστάτους κατηχητὰς ἢ κατηχητρίδας ἀποτελεῖ σφάλμα. Ἡ κατήχησις δὲν εἶναι μόνον ἔργον ἐνὸς ἀνθρώπου. Ἔτσι πρόσωπα ἱκανὰ καὶ ἐμπνευσμένα πλησίον τοῦ ποιμένος εἶναι οὐ μόνον ἀπαραίτητα ἀλλὰ καὶ δίδουν τὸ μήνυμα

ὅτι ἡ κατήχησις εἶναι ὑπόθεσις ὅλης τῆς ἐνορίας. Ἡ παρουσία ὁμῶς τέτοιων προσώπων δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελῇ ἄλλοθι διὰ τὴν πλήρη ἀπουσίαν τοῦ ποιμένος ἀπὸ τὸ κατηχητικὸν ἔργον, ὡς δυστυχῶς συμβαίνει πολλάκις σήμερον. Εἶναι τραγικὸν κατ' ἐμὲ ὅτι ἐλαφρῶ τῇ καρδίᾳ ποιμένες μὲ ἱκανότητας ἐγκαταλείπουν τὴν κατήχησιν δι' ἔργα τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς εἶναι σημαντικὰ ὄχι ὁμῶς ὅσον ἡ κατήχησις.

9. Σημειῶνω, ἐπίσης, ὅτι πολλὰ παραθηρησκευτικὰ ὀργανώσεις, ὀργανώνουν συζητήσεις ἐπάνω εἰς θέματα θεολογικὰ καὶ ὑπαρξιακὰ διὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχει ἔλλειψις κατηχητικῆς ὑποδομῆς ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀνάγκη νὰ μελετηθοῦν αἱ προϋποθέσεις ἐξ αἰ-

τίας τῶν ὁποίων νεαρὰ ἄτομα ἀγρεύονται ὑπὸ τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν.

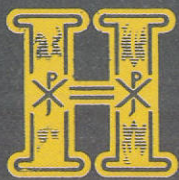
10. Οἱ διακονοῦντες εἰς τὴν Κατήχησιν θὰ πρέπει νὰ ἐκπαιδευθοῦν εἰς ἓνα ἄλλον τρόπον προσεγγίσεως τῆς κατηχητικῆς εὐθύνης διὰ τὴν ἀποκτίση καὶ πάλιν ἡ κατήχησις πνοὴν καὶ ζωὴν.

Αἱ ἀνωτέρω σκέψεις προσφέρονται πρὸς συμπροβληματισμὸν καὶ προκειμένου νὰ κινήσουν εἰς συνεργασίαν.



# Ο ΑΝΑΣΤΑΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΩΣ Η ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΚΕΚΟΙΜΗΜΕΝΩΝ

Του κ. ΛΑΜΠΡΟΥ ΣΚΟΝΤΖΟΥ, θεολόγου-καθηγητοῦ



Ἐνδοξος Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸ θριαμβευτικὸ πέρας τοῦ ἐπὶ γῆς σωτηριώδους ἔργου Του. Ἡ Ἐνανθρώπησή Του εἶναι ἡ εὐλογημένη ἀρχὴ τῆς πραγματώσεως τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. Ἡ Ἀνάστασή Του εἶναι ἡ ἐπιτυχὴς ὁλοκλήρωσή του. Ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία μας, μόνη Αὐτή, σὲ ἀντίθεση μὲ τις ἄλλες χριστιανικὲς ὁμάδες, ἐνστερνίστηκε καὶ ζεῖ ἔντονα τὸ μυστήριό τῆς θείας οἰκονομίας, χαρακτηρίζεται δὲ ὡς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως, διότι ἐορτάζει συνεχῶς, κάθε Κυριακῇ, καὶ ὄχι μόνον τὴν ἐορτὴ τοῦ Πάσχα, τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ θεοῦ Ἀρχηγοῦ Τῆς. «Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον κατηγασμένη ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μὲ τὸ θεολογικὸν καὶ λειτουργικὸν της περιεχόμενον, σφραγίζει ὅλην τὴν σκέψιν καὶ ὅλον τὸν βίον τῆς Ἐκκλησίας» (Β. Μουστάκης, Θ.Η.Ε. τόμ. 2, στ. 591).

Πολλὰ εἶναι τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀπόδειξις τῆς θεότητός Του (Ρωμ. α' 4). Ἡ νίκη κατὰ τοῦ διαβόλου (Α' Κορ. ιε' 55), ἡ κατάργησις τοῦ ἄδου καὶ τοῦ θανάτου (Ὠσηὲ ιγ' 14). Ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν πνευμάτων ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ ἄδου (Α' Πέτρ. γ' 18), κ.λπ.

Μιά σπουδαία σωτηριολογικὴ παράμετρος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Κύριος

Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ κύριος καὶ ὁ χορηγὸς τῆς ζωῆς, διότι εἶναι ὁ ἴδιος ἡ ζωὴ (Ἰωάν. α' 4, ε' 24, 26). Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς Του ἀπέδειξε ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ διαχειριστὴς τῆς ζωῆς ἀνασταίνοντας ἀπὸ τοὺς νεκροὺς τὴν κόρη τοῦ Ἰαείρου (Ματθ. ε' 21-42), τὸ γιὸ τῆς χήρας στὴν πόλιν Ναϊν (Λουκ. ζ' 11-17), τὸ Λάζαρο (Ἰωάν. κεφ. ια'). Διαβεβαίωσε πὸς αὐτὸς ποὺ θὰ πιστεύει σὲ Αὐτὸν «κἂν ἀποθάνει ζήσεται» (Ἰωάν. ια' 25) διότι Αὐτὸς εἶναι ὁ «ζωὴν διδὸν τῷ κόσμῳ» (Ἰωάν. στ' 33).

Ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς φθορᾶς, ὁ ὁποῖος προσωποποιήθηκε στοὺς ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων, ἐπιχείρησε νὰ καταργήσει τὴ ζωὴ στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ὄντως ζωὴ ὅμως δὲν πεθαίνει, διότι συνυπάρχει μὲ τὴν ἀνάστασις. «Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ια' 25) δήλωσε κατηγορηματικὰ ὁ Κύριος. Γι' αὐτὸ καὶ ἀνέστη θριαμβευτικὰ ἐκ νεκρῶν καταργώντας ταυτόχρονα τὸ θάνατο γιὰ τοὺς πιστεύοντας σ' Αὐτόν. «Θανάτου ἐορτάζομεν νέκρωσιν, ἄδου τὴν καθάρεισιν», ψάλλει θριαμβευτικὰ ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος τῆς Ἀναστάσεως (τρόπ. ζ', ὠδῆς τοῦ κανόνος τοῦ Πάσχα).

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐγίνε «ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων» (Α' Κορ. ιε' 20). Σύμφωνα μὲ τὴν παύλειο θεολογία ὁ ἀναστὰς Χριστὸς ἔκαμε τὴν ἀρχὴ τῆς ἀναστάσεως στὸν ἑαυτό Του. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ ἀναστήσει μελλοντικὰ καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός Του, τοὺς πιστοὺς ὅλων τῶν ἐποχῶν. «Ὁ ἐγείρας τὸν Χριστὸν ἐκ τῶν

νεκρῶν, ζωοποίηση καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ Πνεῦμα ὑμῖν» (Ρωμ. ἡ' 11). Διὰ «τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. ε' 25) θὰ ἐγερθοῦν οἱ νεκροὶ καὶ θὰ ζήσουν.

Ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν θὰ εἶχε ἀναστηθεῖ θὰ «εὐρισκόμεθα καὶ ψευδομάστρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. Εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται, εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ὅτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἄρα οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπόλονται» (Α' Κορ. ε' 15-18). Ὁ Χριστὸς ὅμως ἀναστήθηκε ὄντως σὲ πείσμα τῶν ἀρνητῶν Του. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διακηρύσσει πανηγυρικὰ ὅτι «νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο» (Α' Κορ. ιε' 20).

Ὁ θάνατος εἰσῆλθε στὸν κόσμον ἐξαιτίας τῆς παρακοῆς τοῦ πρώτου ἀνθρώπου τοῦ Ἀδάμ (Γεν. γ' κεφ.). Ὁ θάνατος καταργήθηκε μὲ τὴν ὑπακοὴ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάσταση τοῦ δευτέρου Ἀδάμ, τοῦ Χριστοῦ (Φιλιπ. β' 8). «Ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. Ὡσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται» (Α' Κορ. ιε' 21-23).

Τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι τὸ πιὸ ἐλπιδοφόρο εὐαγγέλιο στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διότι χάρις στὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ νικήθηκε ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ θάνατος, καὶ ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ἐγίνε ἀθάνατος καὶ αἰώνιος. Κατὰ συνέπεια ὁ πιστὸς ζώντας αὐτὴ τὴν μακάριαν ἀλήθεια



ἀποβάλλει τὸ ἄγχος τοῦ θανάτου, τὸ ὁποῖο βασανίζει ἀνελέητα τὸν ἄπιστο. Κατάργηση βέβαια τοῦ θανάτου σημαίνει κατάργηση τῆς ἁμαρτίας, διότι «τὸ κέντρον τοῦ θανάτου (εἶναι) ἡ ἁμαρτία» (Α' Κορ. ιε' 55).

Πὰ νὰ καταργηθεῖ ὁ θάνατος μέσα σὲ κάθε ἄνθρωπο χρειάζεται ὁ ἴδιος νὰ συσταρωθεῖ μὲ τὸ Χριστὸ «ταῖς τοῦ βίου ἡδοναῖς», γιὰ νὰ μπορέσει ἔτσι νὰ συναναστηθεῖ μαζί Του (Κολ. γ' 1). Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχει καμιὰ πρακτικὴ ἀξία γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ δὲν ἔχει αὐτὴ τὴ διάθεση.

Τὸ ἀπλὸ βιολογικὸ συμβεβηκὸς τοῦ θανάτου δὲν αἰρεῖ τὰ παραπάνω, διότι αὐτὸ πλέον δὲν εἶναι θάνατος μὲ τὴν ὄντολογικὴ σημασία τοῦ ὄρου, ἀλλὰ σπορὰ τοῦ φθαρτοῦ σώματος στὴ γῆ, γιὰ νὰ βλαστήσει αὐτὸ κατόπιν, ὅπως ὁ σῖτος (Ἰωάν. ιβ' 24), ἄφθαρτο καὶ ἀθάνατο (Α' Κορ. ιε' 42).

Οἱ ἄνθρωποι, σύμφωνα μὲ τὸν μέγιστο θεολόγο τοῦ αἰῶνα μας, τὴν σύγχρονη πατερικὴ μορφή τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδοξίας, π. Ἰουστίνου Πόποβιτς «κατεδίκασαν τὸν Θεὸν εἰς θάνατον, ὁ Θεὸς ὅμως διὰ τῆς ἀναστάσεώς Του, “καταδικάζει” τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀθανασία»! (Ι. Πόποβιτς, Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος, Ἀθήνα 1970, σελ. 40). Ἔτσι διὰ τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας οἱ ὄροι διάβολος, φθορά, θάνατος καὶ ἄδης ἀνήκουν στὸ προχριστιανικὸ παρελθὸν καὶ στὸ ἐξωχριστιανικὸ παρόν. Οἱ ἀκτίνες τοῦ ἀναστασίμου ἀνεσπέρου φωτὸς φωτίζουν ὀλόκληρη τὴ δημιουργία, μέχρι καὶ τὰ «καταχθόνια», τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων, τὰ ὁποῖα ἀναμένουν ἐναγωνίως καὶ τὴ δική τους, ἐν Χριστῷ, ἀνάσταση.

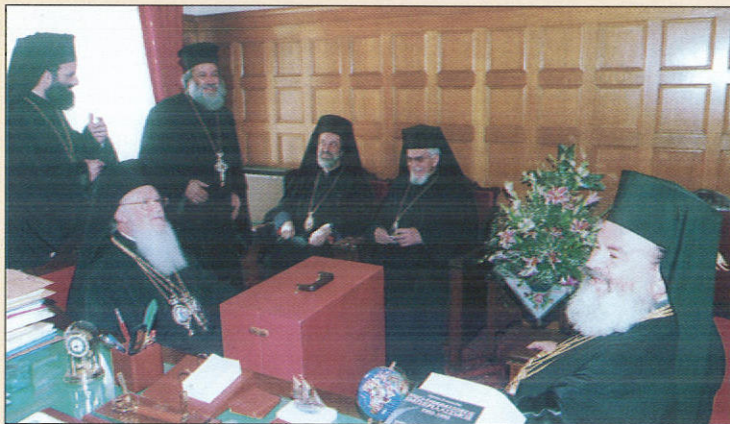


Στιγμότυπο από την επίσκεψη του Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου στο Κολλέγιο Ἀθηνῶν γιὰ τὴ Γιορτὴ τῆς Μητέρας (10 Μαΐου 1999).

# Φωτογραφίες Στιγμιότυπα



Στιγμότυπο ἐπὶ τοῦ πλοίου κατὰ τὴ μετὰ τὴν Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου εἰς Αἴγναν.



Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν.



Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου στοῦ Ναύπλιο (Ἀπρίλιος 1999).



Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου στοῦ Ναύπλιο (Ἀπρίλιος 1999).



# Φιλικά Συμπα



Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος στὸ Γηροκομεῖο Ἀθηνῶν.



Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ



Ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τῆς «Ἐστίας Χριστιανικῆς Ἀγάπης» στὴν Ἁγία Παρασκευὴ (κοντὰ στὸ μέγαρο τῆς ΕΡΤ) (16 Μαΐου 1999).

πλήθη, ποὺ στὴν Αἴγινα ὑπεδέχθησαν τὴν Α.Θ.Π. τὸν  
πτό Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο.



Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Μακ.  
Ἀρχιεπισκόπου στὴν Παλαιὰ Ἐπίδαυρο  
(Ἀπρίλιος 1999).

Φωτ. Χρήστου Μλόνη.



# ΣΤΕΝΑΧΩΡΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τοῦ κ. Α.Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

## Ὁ ἀδελφὸς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ

Εἶναι φορές πὺν μιὰ φράση κολλάει στὸ μυαλό σὰ νὰ ἔχει κολλήσει ἢ βελόνα σὲ παλιὸ γραμμόφωνο καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνεται συνέχεια. Καὶ σὺ ν' ἀδυνατεῖς ν' ἀπαλλαγεῖς καὶ νὰ ἐπανερχεται συνεχῶς, πάλι καὶ πάλι. Σ' ὅλους μας ἔχει συμβεῖ καὶ εἶναι ἐντυπωσιακὴ ἢ ἐν-τύπωση αὐτή. Αὐτὲς τὶς ἡμέρες, πὺν ὁμολογῶ μοῦ θυμίζουν «ἡμέρα θλίψεως» (Δανιὴλ ιβ' 1), ἔρχεται ὁλοένα στὸ μυαλό μου ἢ φράση τοῦ Κλήμενος τοῦ Ἀλεξανδρέως, ὁ ὁποῖος σχολιάζοντας τὸ «ἐμοὶ ἐποιήσατε» τοῦ εὐαγγελίου τῆς κρίσεως (Ματθαίου κε' 40) λέγει: «Εἶδες γάρ, φησί, τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες τὸν Θεόν σου».



Δὲν ἔχουμε, συνεπῶς, δικαιολογία ν' ἀντιτείνουμε, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπουσιάζει ἢ ὅτι δὲν εἶναι δυνατό νὰ τὸν βροῦμε καὶ δὲν μπορούμε

νὰ τοῦ κάνουμε καλό. Στὸ πρόσωπο τοῦ ἀδελφοῦ ἀντικρούουμε τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ καὶ δὲν δικαιολογούμεθα οὔτε ὅταν παραλείπουμε νὰ κάνουμε τὸ καλὸ οὔτε πολὺ περισσότερο ὅταν κάνουμε στὸν ἀδελφὸ μας κακό.

Ἄν ὁ Χριστὸς ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ νὰ μᾶς δείξει τὴν εἰκόνα τοῦ «κατ' εἰκόνα», ὅπως πολὺ εὔστοχα διδάσκει ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνου, ὁ ἄνθρωπος ἀνταποδίδει «τὰ ἴσα» γιὰτὶ κατέστη ἱκανὸς νὰ «εἰκονίζει» τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ καὶ ὁ Χριστὸς ταυτίζεται μαζί του. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν ὁμιλία του πρὸς τὸ λαὸ στὰ Ἱεροσόλυμα (Πράξεις κβ' 4,7-8) ἐμφανίζει τὸν Ἰησοῦ νὰ ταυτίζεται μὲ τοὺς διωκομένους ἀπὸ τὸν ἴδιο (τὸν Παῦλο).

## Καιρὸς εἰκονομαχίας

Θὰ μπορούσαμε, λοιπόν, νὰ ὑποστηρίξουμε, ὅτι κάθε φορά πὺν κάνουμε κακό, ιδιαίτερα στοὺς ἀδελφούς μας τοὺς ἐλαχίστους, συγκαταριθμούμεθα μὲ τοὺς πιὸ στυγνοὺς «εἰκονομάχους» γιὰτὶ πολεμοῦμε τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ. Ἄλλωστε τιμώντας τὸν ἄνθρωπο, ἢ τιμῆ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει, ὅπως τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὶς ἅγιες εἰκόνες τὶς ὁποῖες «προσκυνοῦμε καὶ ἀσπαζόμαστε σχετικῶς, οὐ λατρευτικῶς, οὐχ ὡς θεούς, ἀλλ' εἰκόνας τῶν ἀρχετύπων, διὰ τὸν πόθον...» (βασίλισσα Θεοδώρα).

Φαίνεται, ὅμως, ὅτι παρὰ τὸν θρίαμβο τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὴν ἀναστήλωση τῶν ἁγίων καὶ σελτῶν Εἰκόνων ζοῦμε πάντοτε σὲ στενάχωρα χρόνια, σὲ καιροὺς εἰκονομαχίας. Ὅταν

ή εικόνα του Θεού, ό άνθρωπος, βασανίζεται, καταδιώκεται, προσβάλλεται, ταλανίζεται, άδικείται, δηλητηριάζεται και έκτοξεύονται έναντίον του μύρια όσα κακά, αυτό τί άλλο

μπορεί να σημαίνει παρά τó ότι έχουμε καθάιρηση, άπαγωγή και έξορία τών ανθρώπων - Εικώνων και ό ίδιος ό Κύριος μπορεί να προτάξει τότε τó «έμοι έποιήσατε».



«Είδες τόν αδελφόν σου, είδες τόν Θεόν σου».

### Ή άναστήλωση τής εικόνας

Χρειάζεται, λοιπόν, όσοι πιστεύουμε στην όρθόδοξη αντίληψη για τόν άνθρωπο ότι είναι εικόνα Θεού, να παλαίψουμε έργω και λόγω στην άναστήλωση αυτής τής εικόνας. Δέν αρκεί μιά έπετειακή Κυριακή διακηρύξεων άπαιτείται ή καθημερινή πρακτική τής τιμής και τού σεβασμού. Τότε ή καθημερινότητα γίνεται γιορτινή γιατί έγκυμονεί την Άνάσταση. Τó άναστάσιμο μήνυμα γίνεται θούριος ξεσηκωμού για τή μοναδική επανάσταση πού σκοπεύει στην άναστήλωση τού ανθρώπου.

Γιά κάτι τέτοιο δέν άρκοϋν θριαμβολογίες και παιάνες. Πρέπει να προηγηθεί μία μακρά φιλοκαλική έργασία πού σκοπεύει στην άναστήλωση τής εικόνας τού Θεού μέσα μας, στη μεταμόρφωση τού ανθρώπου σέ φιλοκαλικό άνθρωπο. Μόνο όταν οι ίδιοι γίνουμε εικόνες και μυστικά εικονίζουμε τόν Χριστό, τότε μόνο «θ' άσθενοϋμε

για τούς ασθενούντες, θά πεινάμε για τούς πεινῶντες, καὶ θά διψᾶμε για τούς διψῶντες» (Ωριγένης). Τότε μόνο θά μᾶς κυριεύσει μία ἁγία ἀνησυχία καὶ μὲ ὅλες μας τὶς δυνάμεις καὶ ἰδιαίτερα μὲ δύναμη ἐξ ὕψους θά ἀντισταθοῦμε στὴ νέα εἰκονομαχία ποὺ εἶναι παλιά ὅσο καὶ ὁ κόσμος.

### Ἐπίθεση καθόλου εὐκόλη

Ἡ ἀναστήλωση δὲν εἶναι εὐκόλη, οἱ εἰκονομάχοι ὅμως καὶ στὴν παλιά εἰκονομαχία μετέρχονται χίλια δύο ὄπλα καὶ μεθόδους. Εἶναι παντοῦ καὶ μὲ ἐπιμονὴ μάχονται καὶ ἐξουδετερώνουν τὶς ἀντιστάσεις. Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ προσέξουμε εἶναι τὸν εἰκονομάχο ποὺ φωλιάζει μέσα μας, μὲ τὶς ὅποιες δικαιολογίες, τὰ ὅποια προσχήματα καὶ ἐπιχειρήματα.

Ὁ κίνδυνος ἐνεδρεῖ για νὰ κατηγοριοποιῶμε καὶ νὰ κατηγοροῦμε. Ἡ διαζευκτικὴ σκέψη παραμονεύει: τὸ ἄσπρο ἢ τὸ μαῦρο εἶναι τὰ μόνα χρώματα τῆς παλέττας μας. Οἱ σύνδεσμοι εἶτε... εἶτε θρῖσκονται στὴν ἡμερήσια διάταξη για νὰ καταλήγουν σὲ οὔτε... οὔτε. Τὸ τόσο... ὅσον τὸ ἀποκλείουμε γιατί μᾶς ὑποχρεώνει νὰ σκεφτοῦμε, νὰ κουραστοῦμε, νὰ ζυγίσουμε, νὰ ὑπαναχωρήσουμε ἐνδεχομένως. Καὶ αὐτὸ δὲν τὸ θέλουμε. Μᾶς βολεύει ἢ πρώτη σκέψη.

### Μακρὰ ἐνατένιση

Ὅταν ὅμως στεκόμαστε μπροστὰ σ' ἓναν ἄνθρωπο ποὺ εἶναι εἰκόνα Θεοῦ δὲν μπο-

ροῦμε νὰ τὸν ἀντιληφθοῦμε μὲ μιὰ ματιά, διὰ μιᾶς. Δὲν τὸν κατέχουμε μὲ τὴν πρώτη. Πρέπει νὰ ὀπλιστοῦμε μὲ ὑπομονὴ για νὰ τὸν καταλάβουμε. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι χρειάζεται χρόνος. Κι αὐτὸ συνεπάγεται ὅτι δὲν σπεύδουμε ν' ἀντιδράσουμε ξαφνικὰ στὴν πρώτη του ἀντίδραση σὲ τυχὸν δράση μας. Πρέπει νὰ τὸν ἐποπτεύσουμε ἐπὶ μακρὸν «καὶ οὐδαμῶς δυνάμεθα τὴν μορφήν αὐτοῦ καταλαβεῖν, διὰ τὸ ἐτέρα καὶ ἐτέρα ὄψει φαίνεσθαι, καὶ παρηλλαγμένη θεωρία», ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἴδιος ὁ Κύριος δὲν μποροῦσε νὰ ἀποτυπωθεῖ στὴ ζωγραφιὰ στὴν ὁποία ἐπιχειροῦσε νὰ διασώσει τὴ μορφή του ὁ Ἀνανίας ἀπεσταλμένος τοῦ Αὐγάρου, τοῦ τοπάρχου τῆς Ἐδέσης.

Οὔτε κατὰ διάνοιαν, βέβαια, νὰ σκεφθοῦμε νὰ συγκρίνουμε τὰ ἀσύγκριτα. Τὸ γεγονός ὅμως τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου μᾶς ὀδηγεῖ ἐπὶ τὸν τύπον τῶν ἡλῶν μιᾶς «εἰκονικῆς πραγματικότητας» ποὺ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση πιστοποιεῖ τὴν πραγματικότητά τῆς εἰκόνας καὶ ἐξοστρακίζει μακριὰ κάθε ὑποψία ἐπίπλαστης ὁμοιότητος, συμπάθειας καὶ ἀλληλεγγύης. Ἡ εἰκονομαχία εἶναι χριστομαχία καὶ τελικὰ ἀνθρωπομαχία, για τὴν ὁποία καὶ τώρα καὶ στὴν τελικὴ κρίση θά δώσουμε λόγο ἐνώπιον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου. Ἄς εὐχηθοῦμε, τότε, ὅλοι μας νὰ ἔχουμε καλὴν ἀπολογίαν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ δήματος τοῦ Χριστοῦ.



# ΑΝ ΗΜΟΥΝ ΠΑΠΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΚΩΜΟΠΟΛΗ

Τοῦ Πρωτοπλ. κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΘ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἐνὸς μεγάλου Χωριοῦ ἢ μιᾶς Κωμοπόλεως εἶναι ἀρκετὰ περιορισμένος. Καὶ ὑπάρχουν χωριά ποὺ ἔχουν ἀκόμη ἀρκετοὺς μεγάλους στὴν ἡλικία, ἀλλὰ καὶ καλά, κυρίως Δημοτικά, Σχολεῖα. Πιστεύω λοιπὸν πὼς ὁ ἐφημέριος μιᾶς τέτοιας ἐνορίας μπορεῖ νὰ ἐργαστεῖ καὶ καλύτερα καὶ ἀποδοτικώτερα. Σκέφτομαι λοιπὸν ἂν ἤμουν ἐφημέριος σὲ ἓνα τέτοιο χωριὸ τί θὰ ἔκανα καὶ γιὰ τὴν εἰρήνη τῆς συνειδήσεώς μου καὶ γιὰ τὴν σωτηρία τῶν Χριστιανῶν τῆς ἐνορίας μου. Καὶ ἀκόμη γιὰ νὰ κερδίσω τὸ μόνιμο ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

1. Πρῶτα θὰ ξεκαθάριζα μέσα μου τὸ «ἢ παπὰς - παπὰς ἢ ζευγάς - ζευγάς». Δηλαδή θὰ ἔβαζα τὸν ἑαυτό μου στὴ θέση ἐνὸς δασκάλου Σχολείου. Μέτρο μου θὰ ἦταν ὁ δάσκαλος. Ἄν εἶναι εὐσυνείδητος, πόσο ἐργάζεται, πόσο προσπαθεῖ, πόσο ἀγωνιᾷ. Ἐκεῖνος ἔχει τὴ θέση τοῦ δασκάλου τῶν παιδιῶν, ἐγὼ ἔχω τὴ θέση τοῦ ἀγιασμοῦ καὶ τοῦ δασκάλου τοῦ ἴδιου τοῦ Χωριοῦ. Δηλαδή θὰ ξεκαθάριζα τὴ θέση μου μέσα στὸ σύγχρονο κόσμο.

2. Θὰ ἤθελα νὰ ἀστράφτει ἀπὸ καθαριότητα ὁλόκληρος ὁ Ναός, ιδιαίτερα ὅμως τὸ Ἱερό. Καὶ

ἐκεῖ νὰ εἶναι ὅλα τακτοποιημένα με τάξη καὶ ἀκρίβεια. Θὰ τὸ θεωροῦσα προσβολὴ ἢ Ἁγία Τράπεζα καθὼς καὶ ἡ Τράπεζα τῆς Προθέσεως νὰ εἶναι σκονισμένες ἢ σκεπασμένες με εὐτελεῖ ἢ βρώμικα καλύμματα. Ἐπίσης ἅπλυτα ἢ βρώμικα τὰ ἱερὰ σκευῆ, ἂν δὲν ἦταν καθαρισμένα καὶ τοῦλάχιστον μιὰ φορὰ τὸ χρόνο καθαρισμένα σὲ χρυσοχοεῖο. Ἐν ἀνάγκη θὰ ἄσπριζα τὸ Ἱερό μόνος μου σὲ ὅσο ὕψος ἑφτανα.

3. Ἄν ἤμουν ἀπὸ τὸ ἴδιο Χωριὸ ἢ ἂν ἔμενα μόνιμα σ' αὐτό, πρῶτὴ καὶ ἀπόγευμα θὰ χτυποῦσα τὴν καμπάνα, θὰ ἀναβὰ τὰ καντήλια καὶ θὰ ἔκανα τὴν προσευχή, ὄχι ἀπαραίτητα τὸν Ὁρθρο ἢ τὸν Ἑσπερινό. Θὰ θεωροῦσα ἀπαραίτητο νὰ διαβάζω κάθε μέρα τὸ συναξάριο τῶν Ἁγίων τῆς ἡμέρας γιὰ νὰ κρατῶ τὸν ἐνθουσιασμό μου ἀπὸ τὴν ἀγιότητα καὶ τὶς θυσίες τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἄν ἤμουν ἀπὸ ἄλλο Χωριό, θὰ πήγαινα πρῶτὴ καὶ ἀπόγευμα γιὰ τὴν προσευχή μου στὴν ἐκκλησία τοῦ Χωριοῦ μου, με τὴν ἴδια διάθεση σὰν νὰ πήγαινα στὸ Ναὸ τῆς ἐνορίας μου.

4. Ἡ Κυριακὴ καὶ κάθε μεγάλη γιορτὴ, θὰ ἦταν γιὰ μένα μέρα πανηγυριοῦ. Τὸ πρῶτὴ θὰ



τελοῦσα τὴ Θ. Λειτουργία μὲ ἡρεμία, ἡσυχία καὶ τάξη. Θὰ ἔλεγα στοὺς χριστιανοὺς λίγα λόγια πάνω στοῦ Εὐαγγέλιο μὲ πολὺ πρακτικὰ διδάγματα γιὰ τὸ χωριό μας καὶ τὴ ζωὴ μας. Καὶ ἂν δὲν ἤξερα πολλὰ γράμματα ἢ φοβόμουνα νὰ μιλήσω μόνος μου, τότε θὰ φρόντιζα νὰ ἔχω στὴ Βιβλιοθήκη μου βιβλία μὲ καλὰ κηρύγματα. Θὰ ἔπαιρνα λοιπὸν τὸ βιβλίον στὴν ἐκκλησία καὶ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιο ἢ στοῦ Κοινωνικὸ θὰ ἔλεγα στοὺς χριστιανοὺς μου: σήμερα θὰ σᾶς διαβάσω ἓνα ὠραῖο κήρυγμα ποὺ ἔγραψε ἓνας σπουδαῖος Ἱεροκλήρυκας... Καὶ θὰ διάβαζα (ὅπως κάνουν σὲ πολλὲς Ἱερὲς Μητροπόλεις ποὺ διαβάζουν τὰ κηρύγματα ποὺ τοὺς στέλνει ὁ Μητροπολίτης τους).

5. Μετὰ τὴ Θ. Λειτουργία τῆς Κυριακῆς ἢ γοργόρα τὸ ἀπόγευμα, θὰ μάξυνα ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ Χωριοῦ μου καὶ θὰ δίδασκα, ὡς Κατηχητικὸ. Θὰ φρόντιζα νὰ διαβάσω τὸ μάθημα ἀπὸ τὸ βοήθημα τοῦ Κατηχητικοῦ, τόσο καλά, ὥστε νὰ τὸ μεταδίδω ἄνετα καὶ στὰ παιδιὰ, καὶ σὲ κάθε μάθημα θὰ φρόντιζα νὰ ἔχω ἔτοιμα καὶ νὰ τοὺς δώσω: Μιὰ εικόνα ἢ ἓνα φυλλάδιο ἢ τὸ Βίβιον κάποιου Ἁγίου ἢ κάτι ἄλλο. Πάντως τὰ παιδάκια νὰ μὴν φύγουν χωρὶς κάτι νὰ πάρουν ἀπὸ τὸ Κατηχητικὸ τους. Τὰ Ψυχοσάββατα ἢ τὶς μεγάλες Πορτὲς ποὺ φέρουν περισσότερα «πρόσφορα», μιὰ φέτα πρόσφορο σὲ κάθε παιδί, θὰ ἦταν πολὺ εὐπρόσδεκτη. Μὲ ὅλες τὶς συνέπειες γιὰ τὸ δέσιμό τους μὲ τὴν ἐκκλησία.

6. Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς –ποτὲ ὅμως τὶς ἄλλες ἡμέρες– θὰ πῆγαινα στοῦ καφενεῖο τοῦ Χωριοῦ μου. Ὅχι βέβαια γιὰ νὰ παρακολουθῶ αὐτοὺς ποὺ παίζουν χαρτιά ἢ τάβλι ἢ ἄλλα παιγνίδια, ἀλλὰ σὲ καμιά ἄλλη γωνιὰ τοῦ

καφενεῖο νὰ πάρω τὸν καφέ μου ἢ τὸ ἀναψυκτικὸ μου καὶ «νὰ πιάσω κουβέντα», ὥστε νὰ βρῶ τρόπο νὰ περάσω κάποια σωτηριώδη διδάγματα σὲ κάποιους θαμῶνες. Ἰδιαιτέρως νὰ φροντίζω τοὺς ἡλικιωμένους μήπως φύγουν ἀξομολόγητοι καὶ ἀκοινώνητοι. Καμιά φορὰ κάποια ἱστορία ἀπὸ κάποιο φυλλάδιο ἢ κάποιο ἀνέκδοτο ἀπὸ σχετικὰ βιβλία, ἴσως γίνων αἰτία μεταστροφῆς καὶ σωτηρίας.

7. Θὰ φρόντιζα μὲ ἐπιμέλεια νὰ ἔχω μιὰ δική μου Βιβλιοθήκη μὲ χρήσιμα καὶ διδακτικὰ βιβλία. Διδακτικὰ πρῶτα γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ μετὰ γιὰ τοὺς ἄλλους. Τοὺς χειμερινοὺς μῆνες ἂν ὑπάρχουν κάποιες οἰκογένειες ποὺ μπορῶ νὰ περάσω λίγο μαζί τους θὰ τὸ ἔκανα, καὶ γιὰ νὰ μὴν πηγαίνει χαμένη ἡ ὥρα μὲ κουβέντα, θὰ τοὺς διάβαζα κάτι συγκινητικὸ καὶ διδακτικὸ. Τὸ καλοκαίρι πάλι θὰ ἐπεσῆμανα ποῦ καὶ πότε μαζεύονται δύο-τρεῖς-πέντε καὶ ἐκεῖ θὰ ἔκανα τὸ ἴδιο. Σκέψη μου θὰ ἦταν: τὴν ἡμέρα νὰ χρησιμοποιῶ τόσες ὥρες ἐργασίας ὅσες καὶ ἂν ἦμουν δάσκαλος. Τόσες ὥρες θὰ προσφέρω τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, ὅπως μπορῶ καὶ μὲ ὅποιο τρόπο μπορῶ.

8. Μιὰ φορὰ τὴ βδομάδα καὶ γιὰ μιὰ ὥρα τὰ ἀπογεύματα τοῦ καλοκαιριοῦ θὰ καλοῦσα ὅσους ἤθελαν στοῦ προαύλιο τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς κάνω κήρυγμα θὰ ἄρχιζα νὰ τοὺς διάβζω ἓνα διήγημα ἀπὸ τὰ τόσα ποὺ ἔχουμε. Δὲν θὰ τὸ διάβαζα ὅλο μαζί ἀλλὰ σὲ συνέχειες καὶ ἀφοῦ κάθε φορὰ ἔκανα καὶ μιὰ μικρὴ ἐπανάληψη τῶν προηγουμένων. Σιγὰ σιγὰ μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου θὰ πέραγα ἀπὸ τὰ διηγήματα στὰ πνευματικά. Βέβαια μὲ σκοπὸ νὰ καλλιεργοῦνται οἱ ἐνορίτες μου. Θὰ τόνιζα καὶ θὰ



ζωντάνευα αυτά που θα διάβαζα, ώστε να θέλουν να έρθουν και την άλλη εβδομάδα. Ώραϊα θα ήταν αν είχα και κανένα κασετόφωνο και τους έδαζα και ωραίους ύμνους ή θαυμάσια νεανικά τραγούδια.

9. Θα φρόντιζα στο Χωριό μου να σχηματιστεί μια μικρή δανειστική βιβλιοθήκη, με βιβλία κυρίως για νέους και παιδιά. Όχι πώς θα παρέδλεπα τους μεγαλύτερους, άνδρες και γυναίκες. Θα προσπαθούσα να βρω κανένα παλιό σπίτι και με την βοήθεια εκείνων που έχουν φύγει, να ανακαινίσω το παλιό αυτό σπίτι και να το μεταβάλω σε ύποτυπώδες Πνευματικό Κέντρο. Εκεί να εγκαταστήσω την Δανειστική Βιβλιοθήκη και εκεί να βάλω μερικά τραπέζια για να παίζουν οι νέοι και τα παιδιά έπιτραπέζια παιχνίδια ή να ασχολούνται με πνευματικότερα παιχνίδια όπως λύσιμο καλών «σταυρολέξων». Θα φρόντιζα να φτάνει όπωσδήποτε ή «ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ» και να μην διανέμεται μόνο στους εκκλησιαζομένους αλλά αν μπορούσα σε όλες τις οικογένειες του χωριού μου.

10. Και βέβαια ποτέ δεν θα λείψουν οι φτωχοί και οι γέροντες και οι ανήμποροι. Θα έκανα ό,τι μπορούσα περισσότερο γι' αυτούς και χωρίς δισταγμό θα άπευθυνόμουν και σε εκείνους που από το Χωριό έφυγαν και πρόκοψαν και θα τους ζητούσα να μην λησμονούν τους ανθρώπους του χωριού τους, όπως παραπάνω. Ίματισμός, τρόφιμα, λαμπάδες για το Πάσχα, μικροδωράκια θα ήταν ευπρόσδεκτα. Και για να μην υπάρχουν «σχόλια» όλα θα τα διαχειριζόταν Ειδική Επιτροπή από καλούς και σοβαρούς ανθρώπους του χωριού μου. Για το ίδιο θέμα θα παρακαλούσα θερμά και εύλαβικά τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μου.

11. Σε κάθε κοινωνική και πολιτιστική ενέργεια του Δήμου ή της Κοινότητας ή άλλου πολιτιστικού παράγοντος (Συλλόγου κ.λπ.) αν μου το ζητούσαν θα έπαιρνα μέρος και θα έλεγα τις απόψεις μου με απλότητα... Δρόμοι, φως, νερό, συγκοινωνίες δεν είναι έξω από τα ενδιαφέροντα του καλού ποιμένα. Μόνο που όλα πρέπει να γίνονται με διακριτικότητα, για να μην νομίσουν οι προσπαθούντες πώς θέλουμε να τους υπερφαναγγίσουμε...

12. Θα φρόντιζα να μην είμαι ντυμένος κακομοίρικα, πολύ περισσότερο βρώμικα. Το ίδιο και η παπαδιά μου και τα παιδιά μου. Και εγώ και εκείνη και εκείνα εκτός από τα τυπικά θρησκευτικά καθήκοντα (προσευχή, εκκλησιασμός, μελέτη της Κ.Δ., Έξομολόγηση, Θ. Κοινωνία) θα είμαστε έτοιμοι και όλοπρόθυμοι να υπηρετήσουμε τους συγχωριανούς μας. Να έχουμε σπίτι καθαρό, κήπους, χωράφια, αμπέλια, δένδρα, όλα περιποιημένα. Να είμαι ένας καλός οικογενειάρχης και καλός νοικοκύρης.

13. Θα καλλιεργούσα στα παιδιά το ενδιαφέρον για τα γράμματα και τη μελέτη και θα προωθούσα μερικά από αυτά για περαιτέρω σπουδές. Θα ξεδιάλεγα κανένα παιδί και θα το προωθούσα για κληρικό και θα φρόντιζα να βρω τα αναγκαία για τις σπουδές του. Στο θέμα αυτό θα είχα άγρυπνο βλέμμα για να διακρίνω την κλίση κάποιου παιδιού.

14. Τώρα που σε όλη τη χώρα υπάρχουν συγκοινωνίες θα όργανωνα δύο φορές το χρόνο (μετά το Πάσχα και όπωσδήποτε τον 15αύγουστο) μικρές ημερήσιες εκδρομές. Ή μια θα ήταν σε κοντινό Μοναστήρι, συνδυασμένη με επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους ή σε όνομαστά μέρη. Και ή άλλη σε κάποια κοντινή πολιτεία σε συνδυασμό με έξομολόγηση των εκδρομικών, αφού θα είχα προσχεδιάσει και προγραμματίσει το θέμα. Σκοπός θα ήταν οι συγχωριανοί μου να γνωρίσουν καλά όλους τους τόπους, τα προσκνήματα και όπου υπάρχουν άγια λείψανα για προσκύνηση. Κάτι ανάλογο με τα παραπάνω θα έκανα για τα παιδιά και τους νέους. Ακόμη και ένα περίπατο σε όμορφη τοποθεσία της περιοχής μας, ή κάποιο αξιοθέατο και διδακτικό.

Και επειδή ο πνευματικός κληρικός είναι και έπινοητικός και με τα παραπάνω δεν εξαντλείται ή προσπάθεια, στο νοῦ μου θα είχα πάντα το του άποστόλου Παύλου προς το μαθητή του Τιμόθεο «Σὺ ὅμως νὰ ἔχεις ξεκαθαρισμένη κρίση γιὰ νὰ τὰ ἀντιμετωπίσεις ὅλα. Νὰ κακοπαθήσεις, νὰ ἐργαστεῖς, γιὰ τὴ διάδοση τοῦ εὐαγγελίου, νὰ ἐκπληρώσεις τὸ καθήκον σου στὴν υπηρεσία τοῦ Θεοῦ» (Β΄ Τιμοθ. 4, 5).

# Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Μία  
καὶ μοναδική

## Τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου:

ΚΛΑΥΔΙΟΣ, ἐρευνητὴς τῆς Κ.Δ.

ΝΤΑΝΙΕΛΑ, σπουδάστρια βιβλικῆς θεολογίας ἀπὸ τὴν Ἀγγλία

ΣΩΣΙΘΕΟΣ, ἠγούμενος Μονῆς τῆς Ἡπείρου

ΥΑΚΙΝΘΟΣ, πτυχιούχος θεολογίας καὶ δημοσιογράφος

ΚΛΑΥΔΙΟΣ: Στὶς μέρες μας παρατηρεῖται μιὰ ιδιαίτερα ἔντονη ἐπιθυμία τῶν ἀνθρώπων γιὰ ἀνάγνωση τῶν ἱερῶν κειμένων τῆς πίστεως μας. Ἄν καὶ ἔχει περάσει ἀρκετὸς χρόνος ἀπὸ τὸ ἔτος 1995, τότε ποὺ ἔγιναν οἱ ἐορταστικὲς ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν ἐπέτειο συγγραφῆς τῆς Ἀποκάλυψης τοῦ Ἰωάννου, ὥστόσο μέχρι σήμε-  
ρα πολλοὶ ζητοῦν αὐτὸ τὸ βιβλίον γιὰ νὰ τὸ μελε-  
τήσουν.

Καὶ δὲν εἶναι μόνο αὐτό. Δηλαδή, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις συγκεκριμένων βιβλίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, βλέπουμε νὰ κυκλοφοροῦν καὶ νέες μεταφράσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐρμηνευτικὰ ὑπομνήματα νεότερων Καθηγητῶν, ὅσο καὶ ἐκεῖνα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

ΥΑΚΙΝΘΟΣ: Αὐτά, νομίζω, ὅτι δὲν γίνονται εὐρύτερα γνωστά. Διότι σπάνια διαβάζω στὸν

ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ Τύπο γιὰ νέα βιβλικά βιβλία. Κι ἐκεῖνο ποὺ μοῦ προξενεῖ ἐντύπωση εἶναι τὸ ἐξῆς γεγονός: Κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Πάσχα καὶ τῶν θερινῶν διακοπῶν δημοσιεύονται συνήθως εἰδικὰ ἔνθετα μὲ ἐπιλογή καὶ ἀξιολόγηση βιβλίων, μὲ ἀγοραστικὲς προτάσεις, μὲ δημοσκοπήσεις καλύτερης κυκλοφορίας κ.τ.ῶ. Ἀλλὰ δὲ βρίσκω βιβλία γιὰ τὴν Ἁγία Γραφή, ὅπως ἀποκαλεῖται στὴν ἐκκλησιαστικὴ μας γλώσσα, ἢ γιὰ τὴ Βίβλο, ὅπως γενικότερα ὀνομάζεται.

ΣΩΣΙΘΕΟΣ: Ὑπάρχει ἴσως κάποιος λόγος, Ὑάκινθε, ποὺ συμβαίνει αὐτό. Ἡ Ἁγία Γραφή, δὲν εἶναι ἓνα ὁποιοδήποτε βιβλίον, ποὺ τὸ κρατᾶμε στὰ χέρια μας, τὸ διαβάζουμε καὶ τὸ κατανοοῦμε. Εἶναι κάτι τὸ διαφορετικὸ καὶ μοναδικό. Δὲν εἶναι ὅπως ἓνα μυθιστόρημα, οὔτε



πρέπει να το διαβάσουμε όπως ένα περιοδικό ή μια εφημερίδα.

Δε θέλω να δώσω έναν όρισμό για το ιερό αυτό βιβλίο, διότι φοβάμαι ότι ο όρισμός είναι και ένας περιορισμός. Και στην Άγια Γραφή δεν υπάρχει ένδοξοστικός περιορισμός, αλλά μας ανοίγεται ο κόσμος της αιωνιότητας. Μου έλεγε ο Γέροντάς μου ότι η Άγια Γραφή είναι το βιβλίο του Θεού για όλη την ανθρωπότητα. Και αυτό είναι αληθές, διότι αφενός περιέχει το λόγο του Θεού, αφετέρου απευθύνεται σε κάθε άνθρωπο, «τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ» για να θυμηθούμε και τον κήρυκα των ἐθνῶν, τον ἅγιο Παῦλο (Πράξ. 17, 30). Διαβάζοντας, λοιπόν, την

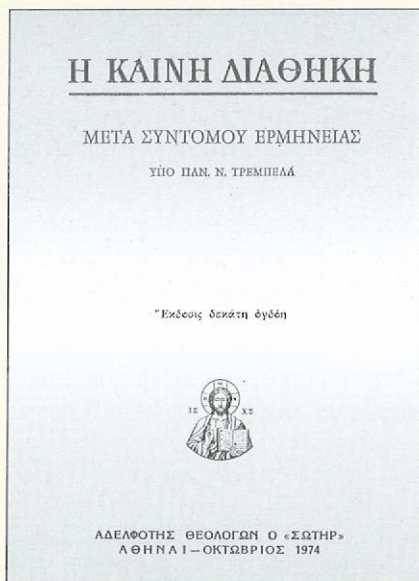
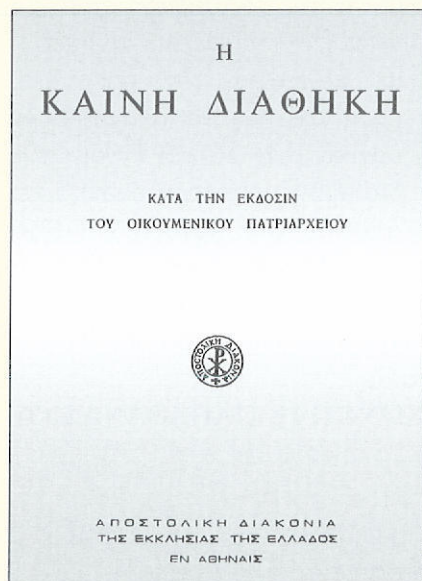
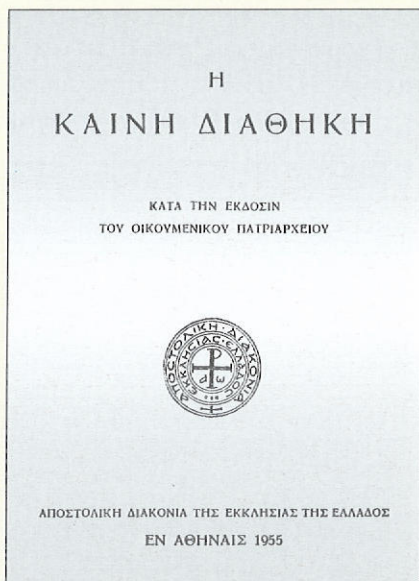
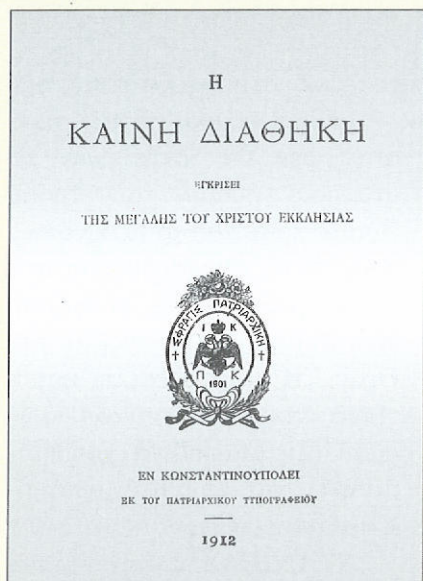
Καينή ή την Παλαιά Διαθήκη μελετοῦμε τὸ ἀπολυτρωτικὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ καὶ γνωρίζουμε τὸ θεῖο Του θέλημα Γι' αὐτὸ χρειάζεται σεβασμὸς πρὸς τὸ κείμενο, ἀφοῦ δὲν κάνουμε μιὰ ἀπλή ἀνάγνωση ἀλλὰ κατεξοχὴν ἱερὰ μελέτη.

**ΚΛΑΥΔΙΟΣ:** Θα ἤθελα, πατέρα Σωσίθεε, να δώσω ἕναν ὅρισμό για τὴν Κ.Δ., με τὴν ὁποία ἀσχολοῦμαι ἐδῶ καὶ καιρό. Θυμᾶμαι τὴ διατύπωση τοῦ Καθηγητοῦ μου, πὸν μᾶς ἔλεγε ὅτι «ἡ Καينὴ Διαθήκη εἶναι ἡ συλλογὴ τῶν 27 ἱερῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία ἐπέλεξε, ἀναγνώρισε καὶ καθιέρωσε ὡς τὴ μοναδικὴ θεόπνευστη καὶ ἀποστολικὴ γραπτὴ μαρτυρία για τὴ νέα, πλήρη καὶ τελεσιδικὴ ἀποκάλυψη του

Θεοῦ στὸ μοναδικὸ πρόσωπο καὶ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Αὐτὸ τὸν ὅρισμό ὁ ἀείμνητος Ἰωάννης Παναγόπουλος ἀνέπτυξε διεξοδικὰ καὶ κατέγραψε ἐπιστημονικὰ στὴν *Εἰσαγωγή στὴν Καينὴ Διαθήκη*, τὸ τελευταῖο του βιβλίο λόγω τοῦ πρόωρου θανάτου του.

**ΣΩΣΙΘΕΟΣ:** Ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ σφραγίστηκε με τὸ αἷμα τῆς ἰλαστήριας θυσίας Του. Γι' αὐτὸ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ Πατέρα για τὸν κόσμο ἐκδηλώθηκε τελευταῖα με τὴν ἐνσάρκωση καὶ τὸ σταυρικὸ πάθος τοῦ Λόγου Του. Ἔτσι, ἔχουμε τὴν «καينὴ διαθήκη» μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητας. «Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καينὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι» (Α' Κορ. 11, 25) με τὴ φράση αὐτὴ τοῦ Κυρίου, στὸ ὑπερῶο ἐκείνη τὴ νύχτα πρὶν παραδοθεῖ, ἔχουμε τὴ νέα διαθήκη, πὸν ἡ ἐπικύρωσή της πραγματοποιεῖται με τὸ ἴδιο Του τὸ αἷμα.

Τοιοιτοτρόπως, κάθε φορὰ πὸν ἀντικρίζω τὸ ἱερό βιβλίο με τὸν τίτλο «ἡ Καينὴ Διαθή-



κη», σκέφτομαι «τί πέπονθεν ὁ Δεσπότης διὰ ἡμᾶς», ὅπως γράφει ὁ ἱερός Χρυσόστομος<sup>1</sup>. Σκέφτομαι τὸ μοναδικὸ γεγονός τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, ὅπως τὸ ζοῦμε κατὰ τις κατανυκτικῆς ἡμέρας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομάδας...

**ΥΑΚΙΝΘΟΣ:** Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς διακόψω, γιὰ νὰ διευκρινίσουμε κάτι.

Ἄπ' ὅ,τι λέτε κι ἅπ' ὅ,τι γνωρίζω, ἡ Καινὴ Διαθήκη εἶναι μία καὶ μοναδική, ἐπειδὴ ἀναφέρεται στὴ μία καὶ μοναδική θυσία τοῦ Θεανθρώπου.

Ὡστόσο, βρήκα στὸν κυριακάτικο Τύπο τὴ φράση «Καινὲς Διαθήκες». Συγκεκριμένα, ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου ἀναφερόταν στὸν «ἐκσυγχρονισμό» ποὺ προτείνει ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος, μὲ τὸ «νὰ ὑπάρχουν ἐπίσης Καινὲς Διαθήκες γιὰ νὰ διαβάζουν μέσα ἅπ' αὐτὲς οἱ ἐκκλησιαζόμενοι κατὰ τὴν ὥρα τῆς Λειτουργίας». Καὶ ἀλλοῦ ἔγραφε πάλι ὁ ἀρθρογράφος ὅτι «κανεῖς δὲν πιστεύει πῶς (...) οἱ Καινὲς Διαθήκες θὰ φέρουν περισσότερους πιστοὺς στὴν Ἐκκλησία»<sup>2</sup>.

**ΩΣΙΘΕΟΣ:** Ἄς προσέχουν πολὺ ὅσοι στηρίζονται στὰ δημοσιεύματα τῶν ἐφημερίδων. Ἡ διασύνη πολλὲς φορὲς ὀδηγεῖ σὲ κάθε εἶδους λάθη, συντακτικά, ἐννοιολογικά, ὀρθογραφικά κ.λπ. Δὲ νομίζω ὅτι, ὄχι μόνο ἡ σεβάσμιμα κεφαλὴ τῆς ἐλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὁ πιστὸς ποὺ ἔχει ἐμπειρία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀγιαστικῆς χάριτος, θὰ ἔλεγε ποτὲ τὴν ἀδόκιμη αὐτὴ φράση.

**ΚΛΑΥΔΙΟΣ:** Ἀφοῦ μᾶς ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ ὁ Ἰακίνθος, θὰ πρέπει κατηγορηματικὰ νὰ ποῦμε

## «ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ, ΕΜΩ, ΑΙΜΑΤΙ»

ὅτι ἡ ἔκφραση «Καινὲς Διαθήκες» εἶναι λανθασμένη. Ἄν αὐτὴ ἀναφέρεται μὲ τὸ ἐννοιολογικὸ θεολογικὸ τῆς περιεχομένου,

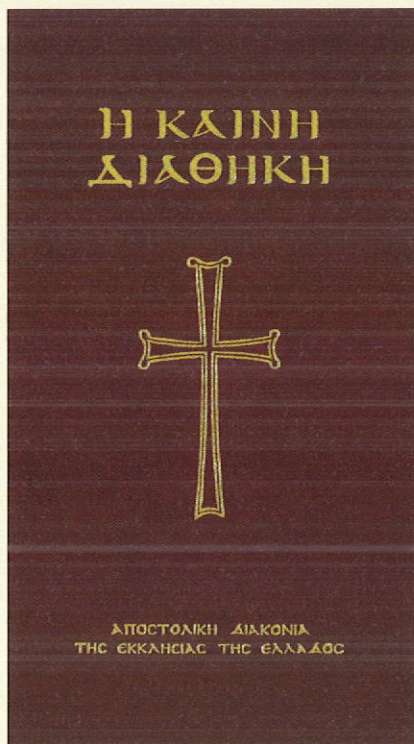
κι ὑπονοεῖ κι ἄλλες λυτρωτικὲς θυσίες τοῦ Υἱοῦ, τότε αὐτὸ εἶναι ἄτοπο, θὰ ἔλεγα οὐτοπιστικὸ. Ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε μία φορὰ, «ἅπαξ», γιὰ νὰ σηκώσει πάνω Του τὶς ἁμαρτίες ὅλων μας (Ἐβρ. 9, 28). Ἄν αὐτὴ πάλι ἀναφέρεται συνεκδοχικὰ στὸ τυπωμένο κείμενο τῆς Καινῆς Διαθήκης, πάλι εἶναι λανθασμένη διατύπωση. Διότι τότε εἶναι σωστὸ νὰ μιλήσουμε γιὰ βιβλία τῆς Κ.Δ., ἢ γιὰ κείμενα τῆς Κ.Δ., ἢ καλύτερα γιὰ ἀντίτυπα τῆς Κ.Δ.

Ἐὰν ὀρισμένες λέξεις στὴ γραμματικὴ δὲν ἔχουν πληθυντικὸ ἀριθμὸ, πόσο περισσότερο αὐτὸ δὲν θὰ ἰσχύει γιὰ τὸ σταυρικὸ δράμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Λέγοντας Κ.Δ., ὅπως προείπαμε, ἀναφερόμαστε στὴ συγκεκριμένη, μία, μοναδική, νέα, λυτρωτικὴ οἰκονομία τοῦ Θεοῦ. Ἡ μορφολογικὴ κατηγορία τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ δὲν μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὴν Κ.Δ. ὑπὸ ὁποιαδήποτε ἔννοια.

**ΝΤΑΝΙΕΛΑ:** Συμφωνώντας μ' αὐτά, Κλαύδιε, ἔχω τὴ γνώμη ὅτι γιὰ νὰ κατανοήσουμε καλύτερα τὸν ὄρο Κ.Δ. εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξουμε ἀρχικὰ στὴ βιβλικὴ ἔννοια τῆς διαθήκης, ἰδιαίτερα ὅπως αὐτὴ ἀπαντᾷ στὰ ἱστορικὰ βιβλία τῆς Π.Δ. Κι ἀφοῦ ἡ Παλαιὰ συνδέεται στενότερα μὲ τὴν

Κ.Δ., τὸ παλαιοδιαθητικὸ ὑπόβαθρο δὲν θὰ μᾶς βοηθήσει σημαντικὰ;

**ΚΩΝΣΤ. Π. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**



1. Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, *Ὁμιλία εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν*, ΚΖ', δ' PG, τόμ. 61, στ. 230B.  
2. Γρηγόρη Καλοκαιρινοῦ, «Ἀλλαγὲς ἀπὸ τό... παρελθόν», στὴν ἐφημ. *Ἡ Καθημερινή* (14.2.1999), σελ. 38.

# Ο «ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΑΕΤΟΣ»

## ΠΡΟΒΑΛΛΕΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΤΙΟ ΑΦΡΙΚΗ

Γιορτές για τα 40χρονα του Ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο Port Elisabeth

**Μ**έ τις εύλογίες του Μακ. Πάπα και Πατριάρχη 'Αλεξανδρείας και πάσης 'Αφρικής κ. Πέτρου ή ένορία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Port Elisabeth, στο Cape Town τον Αύγουστο του 1998 γιόρτασε τα 40 χρόνια από την ανέγερση του Βυζαντινού ι. Ναού της. Ένώ τον Ιανουάριο του 1999 κυκλοφορήθηκε το πρώτο τεύχος του νεανικού περιοδικού της με τίτλο «Byzantine Eagle».

Τόσο το περιοδικό, όσο και η ειδική έπετειακή έκδοση είναι έμπνευση του Ίερατικώς Προϊσταμένου της Ένορίας, του Πανοσιολ. Αρχμ. Σέργιου Κυρκώτη. Για την έκδοση συνεργάζονται τα μέλη της ECOCY (Eastern Cape Orthodox Christian Youth), ή οποία αποτελεί τον σύνδεσμο χριστιανών νέων της Ένορίας Port Elisabeth.

Το πλούσιο περιεχόμενο του «Byzantine Eagle» αποτελείται από ποικίλο θεματολόγιο. Περιέχει πολλές και ενδιαφέρουσες πλευρές ενημερωτικού, διδακτικού και νεανικού χαρακτήρα. Αρχίζει με την «ταυτότητα» του περιοδικού και ακολουθεί το χριστουγεννιάτικο μήνυμα του Μακ. Πατριάρχη 'Αλεξανδρείας.

Έπεται πληροφοριακό υλικό α) για το νεανικό σύνδεσμο της ένορίας (ECO CY), ό οποίος ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του π. Σεργίου τό 1998 και έχει σήμερα 60 μέλη. (Κυριότεροι σκοποί του ECO CY είναι να κρατήσει όλους τους Έλληνες νέους της περιοχής ενωμένους και σέ συνεργασία, για την πραγματοποίηση διαφόρων δραστηριοτήτων εκκλησιαστικού και έθνικου χαρακτήρα). Και β) για τό όνομα «Byzantine Eagle», όπου γίνεται ιστο-

THE GREEK ORTHODOX CHURCH OF  
THE DORMITION OF THE THEOTOKOS  
PORT ELIZABETH

40TH ANNIVERSARY FESTIVAL  
SOUVENIR PROGRAMME



ρική αναφορά στη Βυζαντινή αυτοκρατορία και τη σημασία του «δικέφαλου αετού».

Ἡ σελ. 6 εἶναι ἀφιερωμένη στὴν ἐπικοινωνία τοῦ Spiritual Father (τοῦ π. Σεργίου), μὲ τὸ δικό του ἐγκάρδια πατρικὸ τρόπο, μὲ τοὺς νέους καὶ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς ποὺ ζοῦν στὴν περιοχή τοῦ Port Elizabeth. Ἐκφράζει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀγωνία του γιὰ τοὺς νέους. Ἀκόμη προτείνει λύσεις καὶ καταθέτει νέες πρωτοβουλίες. Πολὺ περισσότερο καλεῖ ὅλους ἀνεξαίρετως νὰ συνεργαστοῦν γιὰ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀπὸ κοινῆς ἀντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων καὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ προκύψουν ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς κοινότητας.

Δὲν ἀπουσιάζει ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία. Ὅμως ἓνα περιοδικὸ –μὲ τὴν συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν ἀναγνωστῶν του νὰ εἶναι Ἕλληνες χριστιανοί, ἀλλὰ ἴσως νὰ γνωρίζουν ἐλάχιστα ἑλληνικά– πρέπει νὰ ἔχει καὶ εἰδικὴ θεματικὴ. Δὲν παρέλειψε ὁ π. Σέργιος, μὲ τοὺς συνεργάτες του, νὰ δώσουν κι αὐτὴ τὴν πλευρὰ στὸ θεματολόγιό τοῦ περιοδικοῦ. Ἔτσι βρίσκει ὁ ἀναγνώστης π.χ. σελίδα γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο (πῶς γράφεται καὶ προφέρεται) καὶ σταυρόλεξα, μὲ σκοπὸ τὸν ἐμπλουτισμὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λεξιλογίου (Greeklish Competition) κ.ἄ.

Ἀκόμη ὑπάρχει στήλη γιὰ τὴν ἱστορία τῶν βραβείων Νόμπελ. Παρουσίαση τοῦ ἀλεξανδρινοῦ Καβάφη καὶ παράθεση τῆς «Ἰθάκης» στὰ ἀγγλικά. Ἐπιπλέον ρεπορτάζ γιὰ τὸ Sunday School τῆς ἐνορίας. Ἀκόμη δὲν λείπουν καὶ οἱ σελίδες γιὰ τὴν ἑλληνικὴ μουσικὴ καὶ τὸν ἀθλητισμὸ. Ἐνημέρωση γιὰ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς κοινότητας, ποὺ δὲν εἶναι καὶ λίγες. Νὰ ἐπισημανθεῖ ἐδῶ τὸ εἰδικὸ ἀφιέρωμα τοῦ περιοδικοῦ στὸν μακαριστὸ πρῶτο Μητροπολίτη τῆς περιφέρειας Καλῆς Ἑλπίδος Παῦλο (1968-1999).

Τέλος, τόσο ὁ «Βυζαντινὸς αἰτός», ὅσο καὶ τὸ ἐπετειακὸ αὐτοτελὲς ἀφιέρωμα γιὰ τὰ 40 χρόνια τοῦ Βυζαντινοῦ ἱ. Ναοῦ στὸ Port Elizabeth διαθίζονται μὲ πολλὲς φωτογραφίες, ἀπὸ τὸ παρὸν καὶ τὸ παρελθὸν τῆς κοινότητας. Οἱ νέοι συνεργάζονται, καταρτίζονται καὶ δημιουργοῦν μὲ κέφι καὶ ζωντάνια χάρη στὴν προσωπικὴ, ἀλλὰ ἀθόρυβη ποιμαντικὴ διακονία τοῦ Spiritual Father τῆς ἐνορίας τους.

Πράγματι ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸ Ὀκεανὸ ἀναδύεται καὶ προβάλλει σύμβολο πνευματικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς αἰσιοδοξίας ὁ «Βυζαντινὸς αἰτός».

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΧΑΤΖΗΟΥΡΑΝΙΟΥ





**Χωρεπισκόπου Σαλαμίνος Βαρνάβα,  
«ΔΙΗΛΘΕΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ ΚΑΙ  
ΙΩΜΕΝΟΣ».**



*Ὁ Θεοφιλ. Χωρεπίσκοπος Σαλαμίνος Βαρνάβας ἐξέδωσε πρόσφατα ἕνα νέο βιβλίο του, τὸ ὁποῖο ἐπέγραψε «Διήλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος». Εἶναι σχήματος 16ου, διαστ. 15 x 21 ἐκ. καὶ ἐκτείνεται σὲ 320 σελίδες.*

Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι τὸ 18ο στὴ σειρά τῶν ἐκδόσεων τοῦ Θεοφιλ. Σαλαμίνος. Μὲ ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση προβαίνουμε καὶ γιὰ τὸ βιβλίο τοῦτο στὴ σύνταξη τῆς παρούσας βιβλιοκρισίας, ὅπως κάναμε στὸ παρελθὸν καὶ γιὰ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ προηγούμενα βιβλία του. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ συμβάλλουμε στὴν εὐρύτερη ἐνημέρωση γιὰ τὴν κυκλοφορία τοῦ καλοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖο πέρα ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ γνώση, καλλιεργεῖ τὸ πνεῦμα καὶ οἰκοδομεῖ τὴν ψυχὴ. Ἡ ἐπίτευξη τοῦ πολὺπτυχου αὐτοῦ στόχου ἀποτελεῖ καὶ γιὰ τὸ συγγραφέα τὴ μεγαλύτερη ἱκανοποίηση, ἐφόσον βλέπει ὅτι οἱ κόποι του ἐκτιμῶνται καὶ ἀποδίδουν καρπούς.

Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου εἶναι παρμένος ἀπὸ τὴ σύντομη ὁμιλία τοῦ Ἁγ. Πέτρου στὴν οἰκία τοῦ ἑκατόνταρχου Κορνήλιου, στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης (Πράξ. 10, 38).

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κύριο θέμα, ποῦ εἶναι τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ, τὸ βιβλίο περιλαμβάνει: Πρόλογο, Εἰσαγωγή, Ἐπίλογο, Χάρτη τῆς Παλαιστίνης τῶν χρόνων τοῦ Χριστοῦ, Εὐρετήριο θεμάτων καὶ ὀνομάτων καὶ Κατάλογο τῶν μέχρι τώρα ἐκδοθέντων βιβλίων τοῦ Θεοφιλ. Χωρεπι-

σκόπου, μὲ περιληπτικὴ ἀναγραφή τοῦ περιεχομένου τους.

Στὸ Πρόλογο τοῦ νέου αὐτοῦ βιβλίου τοῦ Ὁ Χωρεπίσκοπος Σαλαμίνος προβαίνει σὲ μιὰ σύντομη καὶ περιεκτικὴ παρουσίαση τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σωτήριου ἔργου τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο διακρίνεται στὴ διδασκαλία του καὶ τὰ θαύματά του. Μὲ τὰ θαύματά του ὄχι μόνον ὠφελοῦσε καὶ δίδασκε τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τοὺς ὁποίους συνδέονταν ἄμεσα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους, ποὺ τὰ ἔβλεπαν ἢ ἄκουαν γι' αὐτά. Σ' αὐτοὺς τοὺς τελευταίους, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ διαχρονικοὶ ἀναγνώστες ἀπευθύνει τὸ βιβλίο του αὐτὸ Ὁ Θεοφ. κ. Βαρνάβας. Εἶναι ἐπομένως πρόδηλος ὁ διττὸς σκοπὸς στὸν ὁποῖο ἀποβλέπει.

Τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ εἶναι μιὰ πρόσθετη ἐπιβεβαίωση τῆς θεότητάς του, παρατηρεῖ ὁ Θεοφ. Σαλαμίνος, ἐφόσον κανεὶς δὲν μπορούσε νὰ κάνει τὰ θαύματα, ποῦ Αὐτὸς ἐπίτελεσε. Ἡ τάξη τῆς φύσεως δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἀλλάξει παρὰ μόνον μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Κυρίου τῆς φύσεως. Αὐτὸς ὁ Κύριος εἶναι ὁ Θεὸς τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἀγαθότητας, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε καμιά σχέση μὲ τὸ ψέμα, τὴν ἀπάτη καὶ τὴν ἀγυρτεία. Τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ ἦταν καὶ εἶναι μιὰ συνεχὴς καὶ ἀνεξάντλητη πηγὴ πνευματικῆς οἰκοδομῆς καὶ ψυχικοῦ στηριγμοῦ γιὰ ὅσους μὲ προσοχὴ ἐμβαθύνουν σ' αὐτά.

Στὸ διττὸ αὐτὸ σκοπὸ κατέτεινε ὁ Θεοφ. Χωρεπίσκοπος μὲ τὴν ἔκδοση καὶ τὴν κυκλοφορία τοῦ βιβλίου τούτου, τὸ ὁποῖο εἶναι καρπὸς μακρῶς καὶ συστηματικῆς μελέτης τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων καὶ γενικότερα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἔντονου προβληματισμοῦ γύρω ἀπὸ τὰ θαύ-

ματα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀναφορὰ σ' αὐτά (περιγραφή καὶ σχόλια) ἀποβλέπουν στὴν περαιτέρω αὐξηση τῆς πίστεως μέσα μας στὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ἡ αἰώνια ζωὴ, τὴν ὁποία χαρίζει σ' ὅσους συνδέονται μαζί του καὶ ἐπικαλοῦνται τὴ δύναμη καὶ τὴ χάρη του.

Ὁ Θεοφιλ. συγγραφέας δὲν παραλείπει νὰ τονίσει καὶ τὸ ρόλο τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἐπιτέλεση ἐνὸς θαύματος. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελεῖ ἕνα ἀπλὸ παθητικὸ δέκτη, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι ἕνας ἐνεργητικὸς συνεργάτης σ' ἕνα γεγονός, στὸ ὁποῖο, ἀναμφίβολα, ὁ θεῖος παράγοντας διαδραματίζει τὸν πρωταρχικὸ ρόλο. Ἐπομένως ἡ ἀπιστία, ὄχι μόνο δὲν συμβιβάζεται μὲ τὸ θαῦμα, ἀλλὰ καὶ καταστρατηγεῖ τὸ σκοπὸ του, ἐμποδίζοντας τὴν ἐπενέργεια τῆς θείας Χάριτος. Ἐμπόδιο δὲν εἶναι μόνο ἡ ἀπιστία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ὀλιγοπιστία, ἡ ὁποία, δυστυχῶς, ἀποτελεῖ σύνθητες φαινόμενο.

Ἡ πίστη, δὲν εἶναι μόνο βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν πραγματοποίηση ἐνὸς θαύματος, ἀλλ' εἶναι καὶ τὸ μόνο μέσο, μὲ τὸ ὁποῖο μπορεῖ κανεὶς νὰ προσεγγίσει τὸ θαῦμα, ὡς γεγονός.

Τὸ συμπέρασμα, στὸ ὁποῖο καταλήγει ὁ Θεοφιλ. Σαλαμῖνος, εἶναι ὅτι ὅλη ἡ ζωὴ μας κινεῖται καὶ ἐξελίσσεται μέσα στὰ θαύματα τοῦ Κυρίου. Εὐτυχεῖς εἶναι ὅσοι μποροῦν νὰ δοῦν καὶ νὰ κατανοήσουν τὴ σημασία αὐτῶν τῶν θαυ-

μάτων, γιατί ἡ ψυχικὴ τους ὠφέλεια θὰ εἶναι πολὺ μεγάλη.

Τὸ ἐξώφυλλο κοσμεῖ μιὰ ἐγχρωμὴ συνθετικὴ παράσταση θαυμάτων τοῦ Χριστοῦ, βυζαντινῆς τεχνοτροπίας. Ἐκτὸς τῆς εἰκόνας αὐτῆς, μεγάλος ἀριθμὸς ἄλλων εἰκόνων διανθίζει τὸ βιβλίο. Ἡ ἐπιλογή τῶν εἰκόνων εἶναι ἐπιτυχής, γιατί ἐναρμονίζεται μὲ τὸ περιεχόμενο τῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα καταγράφονται καὶ ἀναπτύσσονται.

Ὁ Θεοφιλ. Σαλαμῖνος ἀναλύει τὰ θαύματα καὶ ἐμβαθύνει στὸ περιεχόμενό τους μὲ τρόπο, ποῦ ἡ ἐργασία του θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστεῖ εὐαγγελικὸ κήρυγμα καθὼς καὶ ἐρμηνεία ἀγιογραφικῶν κειμένων. Ἀπὸ τὴ δευτέρη ἄποψη, ἡ ἐργασία αὐτὴ θὰ μπορούσε νὰ ἀποτελέσει χρησιμότερο βοήθημα στοὺς θεολόγους, οἱ ὁποῖοι διδάσκουν τὴν ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης στὴ Β' τάξη τοῦ Γυμνασίου.

Συγχαίρουμε τὸν Θεοφιλ. Χωρεπίσκοπο Σαλαμῖνος κ. Βαρνάβα γιὰ τὴν ἀξιόλογη αὐτὴ ἐργασία του καὶ εὐχόμεστε ἡ ἔκδοση τοῦ τελευταίου αὐτοῦ βιβλίου του νὰ ἔχει τὴν ἴδια μὲ τὰ προηγούμενα ἀνταπόκριση ἀνάμεσα στὸ εὐσεβὲς ἀναγνωστικὸ κοινὸ ποῦ ξέρει νὰ ἐπιλέγει τὸ καλὸ βιβλίο καὶ νὰ δικαιώνει ἔτσι κάθε φιλότιμη προσπάθεια, ἡ ὁποία ἀποβλέπει στὴ θρησκευτικὴ ἐνημέρωση, πνευματικὴ ἀνύψωση καὶ ἠθικὴ ἐποικοδομῆ.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Δρ. Θεολ.



# Επίκαιρα

## Ζεῖ Κύριος!

Σύσσωμη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος –Κλήρος καὶ λαός– μ' ἐπικεφαλῆς τὸν σεπτὸ Προκαθήμενὸ τῆς Μακαριώτατο κ.

Χριστόδουλο ὑποδέχθηκε τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο τὴν Πέμπτη 20 Μαΐου, ἑορτῆ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ. Κλήρος καὶ λαός, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι ὑποδεχθήκαμε τὸν Προκαθήμενο τῆς Ὁρθοδοξίας. Μεγάλη ἡ εὐλογία, μεγάλη καὶ ἡ τιμὴ.



Στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά ὄλων τὶς ἡμέρες αὐτὲς τῆς ὑψηλῆς ἐπισκέψεως περνοῦν σὰν κινηματογραφικὴ ταινία εἰκόνες καὶ μνήμες καὶ ἀπόηχοι... Στὸ τελευταῖο δεκαήμερο τοῦ Μαΐου ἡ ἀφιξή. Μιά ἀπὸ τὶς ἡμέρες αὐτὲς μετράται ὡς «29η Μαΐου». Πικρὸ τὸ ὄνομα. Παραπέμπει σὲ θρύλους, δόξες, μεγαλεῖο, αἶμα, δάκρυα, αὐταπάρνηση, ἡρωϊσμό. Σφίγγεται ἡ καρδιά, πονᾷ ἡ ψυχὴ, γονατίζει ἡ φυλὴ νοερὰ μέσα στὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ ναό, μὰ καὶ τὰ γόνατα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καμφθοῦν καὶ ἐμφανῶς ν' ἀναπεμφθεῖ μέσα ἐκεῖ δέηση «Τῆ Ὑπερμάχῳ...».

Εἶναι «μουσεῖο» καὶ στὰ μουσεῖα ἀπαγορεύεται ἡ λατρεία καὶ ἡ προσευχὴ. Μερικὲς δεκάδες μέτρα πρὸ πέρα τὸ Μπλέ Τσαμί. Ἐκεῖ οἱ πιστοὶ ἄνετα μποροῦν νὰ γονατίσουν. Βλέπετε, αὐτὸ δὲν εἶναι μουσεῖο... Τὸ ἴδιο στὴν περίφημη Μονὴ τῆς Χώρας μ' ἐκεῖνα τὰ ἀνεπανάληπτα ψηφιδωτά. Μὲ τὸ εἰσιτήριο –ἐνα τόσο δὰ κομματάκι χαρτί– προσπαθοῦν νὰ τυλίξουν παράδοση, αἰῶνες, θεῖα λατρεία, Βυζάντιο!... Μὰ πῶς νὰ ἀμπαλάρεις κοτζᾶμ αἰῶνες σ' ἓνα τόσο δὰ χαρτί.

Αὐτὲς –μεταξὺ ἄλλων– τὶς σκέψεις μᾶς ἐμπνέει ἡ ἀφιξὴ τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς οἰκουμένης κ. Βαρθολομαίου. Ὅπως μᾶς ἐμπνέει πάντοτε μὲ τὴν εὐγλωττὴ σιωπὴ του τὸ Φανάρι, διακηρύσσοντας ἀμίλητα (καὶ ἀσφαλῶς ἀγόγγυστα):

– Ζεῖ Κύριος Παντοκράτωρ!

## «Λεπτομέρειες»

Τὸ ἡμερολόγιο δείχνει καὶ πάλι 29 Μαΐου. Ἐν προκειμένῳ 1999. Συνειρμικὰ ὁμως διαβάσουμε 1453. Ἡ

Κωνσταντινούπολη, ἡ Πόλη τῶν Παλαιολόγων καὶ τοῦ Ἡρακλείου, τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Φωκᾶ, τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Πορφυρογέννητου, τῆς Θεοδώρας καὶ τοῦ Ρωμανοῦ, τυλίγεται στὶς γάξες μᾶς πολιτικῆς νύχτας, πού φτάνει στὶς μέρες μας. Στὰ 1453 ἡ Πόλη τῶν Ρωμανῶν, γίνεται Πόλη θρύλων καὶ ὀνείρων. Στὴν Ἁγία Σοφία μὰ λειτουργία μένει ἀτελειώτη, ἓνας βασιλιὰς μαρμαρώνει, κάποια ψάρια συμβολίζουν τὴν προσμονή. Στὶς ρωμαϊκὲς καρδιὲς μὰ σπῖθα γεννιέται. Στὶς κόγχες τῶν ματιῶν τους δάκρυα πετρώνουν, μεγαλώνουν, γίνονται δωμοί, τῖμοι, κενοτάφια, μνήμες, χῶμα ἑλληνικὸ, Ἱστορία, Παράδοση... Τὸ ἡμερολόγιο δείχνει πάλι 29 Μαΐου. 1453 τότε, 1999 τώρα. Ἡ γειτονιά μας δέχεται καὶ τώρα –ὅπως τότε– ἐπιθέσεις. Διαφέρουν τὰ εἶδη τῶν ὄπλων, τὰ πυρομαχικά, ὁ χῶρος, ὁ ἐπιτιθέμενος (ἀκριθέστερα οἱ ἐπιτιθέμενοι) ὁ ἀμυνόμενος. «Λεπτομέρειες» θὰ μοῦ πεῖτε.

Θά ... συμφωνήσω καὶ θὰ ἐπαυξήσω λέγοντας: Ἡ Ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται. Ποιά σημασία ἔχουν οἱ... «λεπτομέρειες»;

## Ἔνταση καὶ ὑπερένταση

Περίοδος αἰχμῆς γιὰ τὰ νιάτα, ὁ Μάιος καὶ ὁ Ἰούνιος. Στὰ στάδια τῶν σχολικῶν αἰθουσῶν ἀγωνίζονται. Οἱ μικρότεροι γιὰ νὰ περάσουν στὴν ἐπόμενη τάξη. Οἱ μεγαλύτεροι γιὰ νὰ κερδίσουν μιὰ θέση στὴν ἀνώτατη καὶ ἀνώτερη παιδεία κι ἀργότερα στὴ ζωὴ.

Ἔνταση καὶ ὑπερένταση. Κάποιος, τὶς μέρες πρὶν γραφᾶν ἱστορία, ἔβλεπε τοὺς ἀριθμοὺς τῶν αὐτοκινήτων καὶ τοὺς συνδύαζε μὲ χρονολογίες. Ὁ ἴδιος μοῦ διηγόταν πῶς οἱ γονεῖς του ὅλη τὴ διάρκεια τῶν ἐξετάσεων τὸν εἶχαν συνδέσει μὲ ψυχαναλυτὴ γιὰ... συμπαράσταση. Εἶναι ὁμως αὐτὴ ἡ ἐνδεδειγμένη τακτικὴ;

Ὁ κάθε ἄνθρωπος –ἰδιαίτερα ὁ νέος– γιὰ νὰ μπορέσει νὰ κοιτάξει γύρω του στὴν προβληματικὴ καθημερινότητα καὶ νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει ἀποτελεσματικά, πρέπει ἀπαραίτητα νὰ μάθει νὰ σηκώνει ψηλὰ τὸ βλέμμα. Ὅμως, ἐξηγοῦμαι γιὰ νὰ μὴ παρεξηγοῦμαι:

Δὲν ἐννοῶ νὰ στηρίζεις τὶς ἐλπίδες στὸν Θεὸ μόνον καὶ νὰ δένει τὰ χέρια. Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει.

Ὁ Χρυσόστομος προτρέπει μὲ τὸ δικό του μοναδικὸ τρόπο: Νὰ προσπαθεῖς σὰ νὰ ἐξαρτῶνται ὅλα ἀπὸ σένα καὶ νὰ ἐπαφίεσαι στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ σὰν νὰ ἐξαρτῶνται ὅλα ἀπ' Αὐτόν.

✠ ΠΑΤΡΙΑ

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ



ΕΛΛΑΣ  
 ΚΑΡΤΑ  
 ΠΟΡΤ  
 ΠΑΡΤΕ  
 ΜΕΛΛΑΣ

ΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΜΜΑΔΟΣ  
 ΠΕΡΙΟΧΙΚΟΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»  
 Λ. ΠΕΝΝΑΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - ΓΡΕΚΟ  
 ΤΗΛ. - FAX: 72 16306, ΤΗΛ. ΔΙΕΚΤ.: 7251749

✠ ΠΑΤΡΙΑ ✠ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ ✠